

Innsendte saker

AUF i Nordland årsmøte 2020

14.-15. februar 2020

Forslag 1

Menskopp til alle

Forslagsstiller: Gildeskål AUF

Norge jobber for å bli et mer likestilt land og et mer miljøvennlig land. På begge to av områdene er det fortsatt mye jobb igjen. I løpet av et kvinnes liv bruker hun i snitt 30 000 til 40 000 kr på bind og tamponger. Ikke bare tjener kvinner mindre enn menn, men de må bruke pengene sine på en biologisk faktor de ikke kan noe for.

Tamponger og bind er ekstremt miljøfiendtlige. De ender ofte opp i havet og forurensar mye mer enn det som er nødvendig. På markedet er det kommet et produkt: menskopp. Den har tilsvarende effekt som bind og tamponger, men kan gjenbrukes opp til 10 år.

For mange unge kvinner kan mensen være en krevende kostnad, spesielt om man studerer og går skole. Dette er en biologisk faktor man ikke burde måtte betale for i dyre dommer når det finnes en enklere og mer bærekraftig løsning. Kostnadene om staten gir ut en menskopp til hver 7. klasse jente i landet vil ligge på 200 millioner, så vidt en promille av statsbudsjettet. Jentene vil selv velge om de vil bruke den eller ikke på lik linje med at man velger offentlige tilbud eller private. Forskjellen er at da gir vi alle samme tilbudet, samme muligheten til alle. Dette vil og hjelpe oss med å redusere forbruket og få Norge mer likestilt.

Gildeskål AUF vil:

- At staten skal kjøpe en menskopp til alle 7. klasse jenter
- At menskopp opplæring er obligatorisk på lik linje med bind og tamponger

Forslag 2

Grønn kollektiv transport

Forslagsstiller: Gildeskål AUF

Å få all offentlig kollektivtransport i Norge til å bli null utslipps er et steg inn i nullutslippssamfunnet. Et steg for å oppfylle Paris avtalen og målet for 2050. I dag er det bare Trønderbanen og Nordlandsbanen som ikke er drevet på elektrisitet av jernbanelinjen i Norge. Flertallet av bussene i Norge er drevet på fossilt brennstoff og i Norge er det transporten som slipper ut mest karbondioksid. I tillegg til dette er fortsatt flertallet av hurtigbåtene og fergene drevet på fossilt brennstoff som allerede har begynt å erstattes.

Vi kan se til Bodø som skal få nullutslippsby bussen og hente inspirasjon fra dem. I flere byer er farlig forurensset luft et problem som også kan reduseres med grønne by-busser. Ute i distriktene kan dette være et problem på lange strekninger, men det skal kunne ordnes med nye teknologiske hurtig lade batterier og flere ladestasjoner langs veiene.

Verden er midt i en klimakrise og for at Norge skal oppfylle deres del i Parisavtalen så må grep som disse tas. Utfasingen vil skje på ti år og kunne kutte utslippene med prosent. Det er teknologi som strekker til for å kunne skaffe disse ordningene og kunne håndtere deres behov.

Gildeskål AUF vil:

- At all offentlig kollektivtransport i Norge skal være nullutslipps innen 2030

Forslag 3

Norge og europeisk samarbeid

Forslagsstiller: Gildeskål AUF

Globale utfordringer og klimakrisa vil gi økende migrasjon og sosiale utfordringer, det igjen vil øke behovet for samarbeid og felles løsninger på tvers av landegrenser. Når de store utfordringene skal løses gjøres det best gjennom samhandling og samarbeid på tvers av landene i verden.

Det er viktig å sikre tett samarbeid og tilhørighet til vårt kontinent. Samarbeidsavtaler som inkluderer flere land enn bare den Europeiske unionen blir viktige fremover. Norge har hatt og har et godt nordisk samarbeid som kan være et eksempel for debatt rundt andre måter å binde oss sammen med hele kontinentet på. Det europeiske samarbeidet forplikter europeiske land til mer marked på tvers av landegrenser.

De store oppgavene som klimakrisa må løses i fellesskap på europeisk nivå. Norge må delta i utviklingen av fremtidens Europa gjennom åpenhet og demokratiske prosesser som en egen nasjon. Det vil være viktig for Norge å opprettholde gode relasjoner med våre naboland i Europa, for å utvikle felles europeiske løsninger på de utfordringene verdensdelen står ovenfor sammen.

Norge har allerede en tett tilknytning til Europa og et samarbeid med EU gjennom EØS og en rekke andre avtaleverk. EØS har over år gitt oss noen utfordringer og avtalen bør gjennomgås med tanke på å sikre den norske modellen. Visjonen om et solidarisk og samlet Europa er ikke realiteten ved dagens institusjoner og den europeiske union.

Gildeskål AUF vil:

- At Norge skal fortsette å stå utenfor den europeiske union
- At Norge fortsatt skal være en del av EØS, men den norske modellen må sikres
- At Norge skal jobbe fortsette å jobbe for å et sterkere fellesskap i hele Europa
- Norge skal jobbe for å finne gode fellesløsninger for de felles utfordringene verdensdelen står overfor

Forslag 4

Fritidstilbud i distriktene

Forslagsstiller: Gildeskål AUF

I Nordland opplever vi stadig større fraflytting. Vi opplever at folketallet går ned når det burde gå opp. Dette er en negativ utvikling som kommer til å koste Nordland stort etterhvert. For å kunne flytte ut i distriktene så må det være arbeidsplasser, skoler og et felleskap å ta del.

Det er like viktig å etablere gode tilbud for folk ute i distriktene, møteplasser der folk kan være sosiale som å etablere arbeidsplasser. Aktiviteter som knytter dem sammen som gjør at alle føler seg som en del av fellesskapet vil øke trivselen. Når folk har arbeid og trives flytter de ikke ut. Det er viktig for Nordland at det er lagt til rette for å etablere slikt tilbud i distriktene også. I kommuner har bolyst fond blitt et mer vanlig fenomen. Et fond beboerne kan søke til for å etablere bolyst tiltak. Dette burde er dessverre et tilbud ikke alle kommuner har muligheten til å opprette et slikt fond som kan hjelpe fraflytting fra distrikt kommuner.

Fylkeskommunen kan opprette et slikt fond for distriktskommuner som opplever fraflytting. Der innbyggerne i kommunene sammen med kommunen kan søke midler for å skape bolyst. Dette vil kunne hjelpe Nordland med å få folk både til å flytte hit og bli værende.

Gildeskål AUF vil:

- At Nordland fylkeskommune skal opprette en bolyst fond for distriktskommuner som opplever at folketallet går ned

Forslag 5

Havbruksnæringa og forsøpling

Forslagsstiller: Gildeskål AUF

Havbruksnæringa slipper ut alt for mye marin forsøpling. Søpla havner i havet og ødelegger dyre miljøet på havbunnen. Dette er farlig og veldig dårlig for havet.

Per nå lar havbruksnæringen skadelig avfall ligge løst i båten eller på flåten så det blir tatt med vinden og havner i havet. Enten legger det seg på bunnen eller så spiser fisken i havet, det dreper fiskene og ødelegger krepsdyrene sine leveområder på bunnen i havet. De siste årene har blant annet rekebestanden sunket på grunn av kjemikalier og søppel som har vært brukt hos havbruksnæringen.

Når havbruksnæringa fjernes lus fra fisken bruker de farlige kjemikalier som havner i havet og skader livet i havet. Dette må unngås. Istedenfor å dumpe det ut i havet så kan man heller ta det med i land og ta vare på det. I en tid der havet er truet av forsøpling og det er regnet med at i 2050 så vil det være mer søppel i havet en fisk burde de som lever av havet også ta vare på det.

Gildeskål AUF vil:

- At havbruksnæringa skal ta ansvar for forsøpling.
- At havbruksnæringa skal ivareta avfall på en forsvarlig og miljøvennlig måte
- At det stilles strengere krav til havbruksnæringens virksomhet og at de tar ansvar for deres forsøpling gjennom systemer som sikrer mindre avfall

Forslag 6

Psykisk Helse, rus, distriktene og ungdom

Kommunale psykiske helsetjenester, og oppfølgingstjenester i distriktene har ikke tilstrekkelig kapasitet til å hjelpe ungdom som sliter. Slik som det er nå er det katastrofe, spesielt i distriktene. Viser at ungdommer som trenger hjelp blir stående i kø. Når de får hjelp, blir de ofte sendt over lange distanser. Dette er også en etterspurt tjeneste i hele landet. Da kreves det bedre tjenester som kan ivareta alle.

Dette får fatale konsekvenser, og det har vi dessverre sett mange eksempler på siste årene. Selvmordstallene har aldri vært så høye før, og vi ser at ungdomskriminalitet og rus blant ungdom også bare stiger. Manglende helse og oppfølgingstjenester har også ført til stort frafall i skolen. Når ungdommer sliter og har det tungt uten å få hjelp fører dette at de dropper ut av skolen og ikke får fullført utdanning. Det er også en stor kostnad for Norge.

Det burde opprettes kommunale psykiske helsetjenester og oppfølgingstjenester i alle distriktskommuner, og ikke bare i større kommuner og byer. Dette for å gi alle et forholdsvis lett tilbud til hjelp og oppfølging til alle ungdommer.

Gildeskål AUF vil:

- At det skal være lovpålagt at kommuner skal ha psykolog som jobber for ungdom

Forslag 7

Videregående skoler i distriktene

Forslagsstiller: Vesterålen AUF

Nedleggelsen av linjer og skoler i distriktene har mange ulemper, noe som kan løses men bygging av nye videregående skoler i distriktene. På lik linje med de fleste elever bør også elever fra distriktene kunne velge fra et rimelig utvalg av linjer, noe som ikke er mulig med all nedleggelsen av linjer som foregår nå. Distriktene trenger flere valgmuligheter i videregående skoler, uten dette vil distriktene bli lite attraktive og færre folk vil ønske å flytte dit.

Ungdommer i en alder av 15-16 år er nødt til å nøye seg med sitt andre- og tredjevalg for å forbli værende hjemme. Ett alternativ for å gå på en skole som er ønsket og likevel bo hjemme er å pendle, noe som kan ta flere timer daglig. All tiden som går bort til pendling påvirker elevenes muligheter til aktiviteter ved siden av skolen, noe som kan påvirke både den fysiske og den psykiske helsa. Det er ikke unormalt at elevene heller dropper ut og bortprioriterer utdanning akkurat på grunn av disse lange bussturene og smale utdanningstilbudet. Derfor vil bygging av nye videregående skoler med flere valgmuligheter i distriktene virke som en positiv retning å gå for å unngå unødvendig sentralisering.

AUF i Vesterålen vil:

- Bygge nye videregående skoler i distriktene
- Ha flere valgmuligheter i videregående skoler for alle elever i Nordland
- Lage gode og trygge studentmiljø i distriktene

Forslag 8

Bombing i sivile områder

Forslagsstiller: Fauske AUF

I september 2019 var jeg på en konferanse med ungdommene fra Norsk folkehjelp, som selv bruker navnet Solidaritetsungdommen. På denne konferansen fikk jeg et bedre innsyn på hvor mange sivile som mister livet av eksplosive angrep. 9 av 10 som mister livet under slike aksjoner er sivile. Hvis man prøver å følge en statistikk på de omkommende, er 90% sivile og 10% forsvar.

Bevæpnede aksjoner blir i økende grad bekjempet i sivile områder, noe som gir fatale konsekvenser for de som bor i områdene rundt. En internasjonal ikke-statlig organisasjon som driver på med forskning og beslutningsarbeid, for å redusere forekomsten og virkningen av globalt væpnet vold. Organisasjonen dokumenterer hvordan sivile rammes av bruken av eksplosive våpen i befolkede områder blant annet i land som Syria, Irak, Libya, Sudan og Jemen. Denne organisasjon heter Action On Armed Violence.

Det ble beregnet at over 30 000 menneskeliv gikk tapt i 2018, grunnet eksplosive våpen. Men mange av disse menneskene flyktet fra landet, så tallene er mye høyere når man ikke regner med bare døden fra eksplosiver. Blant annet i byen Raqqa (som før var hovedstaden til IS-krigere) ble det dokumentert at 96% av de som mistet livet var sivile.

Kategorien eksplosive våpen innebærer en rekke typer, slik som raketter, missiler og bomber fra fly. Konsekvenser av dette er at det sprer seg enormt i areal og tid. Dette gjør at tilgang til strøm og vann blir kuttet, sykehus og skoler stenges og mennesker tvinges på flukt. Ungdommer mister mulighet til skolegang, og det er mange mennesker som blir påført fysisk og psykisk skade over lang tid, ofte for resten av sitt liv.

Fauske AUF vil:

- At Norge burde ta et kraftigere standpunkt mot bombing av sivile.

Forslag 9

«La barna få pappa Ahmad hjem til Lofoten»

Forslagsstiller: Vestvågøy AUF

Vestvågøy Arbeiderparti har i det siste året blitt kjent med en familie, der fire uskyldige barn har fått pappaen sin utvist fra landet i fem år. En pappa som gav trygghet i hverdagen, plastret sår, gav klemmer og fulgte dem til aktiviteter. I dag må de fire barna i beste fall Skype leksehjelp og familiemiddag.

Fem år er mye for et barn å være uten den ene omsorgspersonen. Dette er barn som har ønsker og krav om å bli hørt. Hver dag blir de straffet fordi deres far oppga ukorrekte opplysninger som ung for å få trygghet i Norge. I voksen alder har far vært ærlig i møte med norske myndigheter, og samarbeidet med dem.

Vestvågøy AUF mener at:

- FNs barnekonvensjon artikkel 9 fra 1990 brytes i saken om Ahmed, og vi krever at Norge følger barnekonvensjonen, slik at barna blir hørt i saker som angår dem.

Bussikkerhet

Forslagsstiller: Vestvågøy AUF

I Norge i dag finnes det tre klasser av busser. Klasse 1 er kjent som bybusser, og har som kjennetegn at dørene er vide, det er ståplasser og det er en buss som lett å komme inn og ut av. Klasse 2 er busser som er høye, det er hovedsakelig seter i bussen, men det er også lovt å stå i bussen. Klasse 3 er busser som bare har seter i seg og det er ikke tillatt å stå i bussen.

I dagens lovverk er det slik at klasse 2 og 3 busser er påbudt ha setebelte på alle seter. Loven sier også at hvis det er belte på sete så er det påbudt å bruke setebelte. Klasse 1 busser, som er mest brukt i byer, er ikke påbudt setebelte. Mange fylkeskommuner velger å ikke ha setebelte i bussen, for at det skal gå raskere ved på- og avstigning. Dette går på bekostningen av sikkerheten. For det viser seg at innkjøp av busser med setebelte og uten setebelte er tilnærmet like dyrt.

Mangelen av setebelte i buss er problematisk på mange måter. For det første vil det gi folket et inntrykk om at bussen ikke er et sikkert transportmiddel. Dette kan føre til at færre tar bussen, og at foreldre velger å kjøre barna sine til aktiviteter i stedet for å sende dem med buss. Det andre er at busser uten setebelter øker risikoen for skader på passasjer hvis en ulykke treffer. Spesielt med tanke på at enkelte barnehager i byer bruker å leie bybusser hvis de skal på ekskursjon. Barnehagenes største ønsker er at barna skal være mest mulig trygge under transporten.

Derfor ønsker Vestvågøy AUF at loven skal endres, slik at setebelter blir påbudt i alle busser i landet. Vi ønsker at lovens krav om setebelter i alle busser skal fases inn. Busselskaper som drifter busser uten setebelte midt i en anbudsperiode, skal ikke trenge å kjøpe inn nye busser med setebelter, før neste anbud lyses ut. Det er gjennom nye anbud at setebelter på klasse 1 busser skal innføres.

Vestvågøy AUF ønsker at:

- Loven skal endres slik at alle busser i landet blir påbudt å ha setebelte i alle seter
- Innføring av setebelter i buss skal skje stegvis.

Forslag 11

Nasjonaliser jernbanen

Forslagsstiller: Vestvågøy AUF

Etter 6 år med FrP og Høyre regjeringen har jernbanen i Norge gått fra fellesskapets eie til kapitalmakten. FrP og Høyre har presset på en hard privatiserings-politikk som har vil føre til dårlige tilbud for passasjerer og dyrere jernbane.

FrP og Høyre regjeringen har delt jernbanen opp i flere deler. Et selskap skal stå for innkjøp, eie og vedlikehold av togsett. Et for eie og drift av jernbanen, og en del for drift av togene. Før var alt under et statlig selskap kjent som NSB. Selv kafedriften er privatisert i jernbanen. Konsekvensen av en slik oppstyking av jernbanen er at antallet direktører med millionlønninger har økt betraktelig. Den norske jernbanen blir topptung av direktører med millionlønn. Jernbanen får useriøse aktører som skal kjøre togene, bare fordi de var billigst. Se til sørlandsbanen der GoAhead vant anbudet. Samtidig blir det et enda større byråkrati når en deler opp viktige samfunnsinstitusjoner.

Vi trenger en jernbane som er i fellesskapets eie, for kapitalmakten skal ikke tjene seg rike på bekostning av fellesskapet. Vi trenger jernbane i fellesskapets eie, fordi fellesskapets fortjener det beste og rimeligste togtilbudet. Vi har ikke råd til å betale ut millionlønninger på bekostning av et godt jernbanetilbud.

Vestvågøy vil:

- Den norske jernbanen skal nasjonaliseres og være i fellesskapets eie
- Alt av norsk jernbane skal samles under et statlig selskap, slik det var før.

Forslag 12

AUF i Nordland- 2050 programmet

Forslagsstiller: Sander Delp Horn, Embla Sørensen og Jarl- Håkon Olsen

1. Innledning	2
2.Etablering	3
2.1 Tilflytning	4
2.2 Bolig	5
2.3 Innvandring	7
3. Oppvekst	9
3.1 Fødsel- og barseltilbud	9
3.2 Barnehager	11
4. Utdanning	13
4.1 Grunnskolen og AKS	14
4.2 Videregående opplæring	16
4.3 Høgskoler og universitet	17
5. Arbeid og næring	20
5.1 Arbeidsliv	20
5.2 Landbruk og fiskeri	21
5.4 Gründerskap, innovasjon og nye næringer	27
5.5 Skatter og avgifter	28
5.6 Kommunal sektor	30
6. Kultur	33
6.1 Ungdomskultur	33
6.2 Idretten	35
6.3 Kultur for eldre	36
7. Samferdsel	38
7.1 Vei	38
7.2 Jernbane	40
7.3 Sjøfart	41
7.4 Luftfart	43
8.Helse og omsorg	45
8.1 Helse	45
8.2 Folkehelse	47
8.3 Omsorg	48
8.4 Psykisk Helse	50

1. Innledning

Nordland er et fylke med store muligheter. Samspillet mellom våre ubenyttede naturressurser, internasjonalt samarbeid i nordområdene og hardhaus innbyggere med stå-på-vilje har lagt til rette for fremtidens generasjoner. Uavhengig om en ønsker å lage kråkebollebar, skape norgesledende velferdsteknologi eller skyte raketter opp i verdensrommet, ligger mulighetene i vår region.

Nordlands store dilemma er at vi selv ved vår mangfold av naturressurser, mangler den aller viktigste ressursen: mennesker. Mens Norge som helhet har opplevd en betydelig befolkningsøkning de siste tiårene, har situasjonen i Nordland vært annerledes. Vårt fylke har i flere tiår opplevd en betydelig nedgang, men i de siste årene har det vært en svak vekst. Likevel har denne befolkningsveksten hovedsakelig vært i få byområder og ikke spredt i fylket som helhet. Befolkningsutviklingen er et resultat av høy fraflytting, lav til- og hjemflytting, lave fødselstall og kortere levealder.

Den gjenværende befolkningen i Nordland blir eldre. Dette er selvfølgelig positivt, men skaper utfordringer i et fylke med få unge. Mange distriktskommuner vil de neste årene få store utfordringer med å tilby, samt finansiere velferd ved det kommende generasjonsskiftet. I enkelte kommuner må all ny arbeidskraft gå til velferdstjenester og ikke verdiskapning, bare for å oppnå en minstebemanning. Samtidig som vi skal håndtere utfordringene fra generasjonsskiftet må vi nå klimamålene. Det er ikke en overdrivelse å konkludere med at de kommende 30 årene vil bli ekstremt vanskelige.

Dette er en utfordring vi skal møte med engasjement, iver og håp. AUF i Nordland har tro på vårt fylke og ønsker en fremtid her. Målet med dette programmet er å skape nye politiske svar, for å sikre fortsatt spredt bosetting, nye arbeidsplasser og ikke minst flere nordlendinger.

2.Etablering

Det er for oss et politisk mål å øke antallet nordlendinger, i hele fylket. Flere innbyggere er en forutsetning for å skape ny næringsaktivitet, gode velferdstjenester og større fellesskap. AUF i Nordland vil møte dagens politiske utfordringer med nye politiske løsninger. Nordland har behov for flere innbyggere og vår politikk må gjenspeile dette. Vi har behov for flere folk både i privat og offentlig sektor, mestere og mastere, kvinner og menn. Uten tilstrekkelig befolkning betyr det ufulle stillinger i barnehagen og skolen, næringslivet og i eldreomsorgen. Uten innbyggere til å fylle vesentlige stillinger reduseres mulighetene til å forme sine egne liv.

Vi ønsker at flere skal etablere seg i Nordland uavhengig om de er oppvokst i fylket, flytter internt i Norge, fra Europa eller er på flukt fra krig og nød. For å oppnå økt etablering må ulike tiltak iverksettes innenfor rekruttering av personer utenfor fylket, tilgangen på eksisterende og nye boliger må gjøres enklere, samt ha en bærekraftig bosetting av flyktninger.

Tanken med å øke befolkningstallet i Nordland gjennom tilflytting og bosetting har bakgrunn i fylkets lave fødselstall gjennom flere tiår, sammenlignet både med tidligere nivå og landet forøvrig. En eventuell økning av fødselsraten i de neste årene vil ikke gi en positiv innvirkning på arbeidsstokken og verdiskapningen før ungene er vokst opp. Nyetablerere i Nordland vil forøvrig sannsynligvis øke fødselsraten ved å stifte familie. På sikt må fødselsraten økes, men på kort sikt er tilflytting og bosetting nødvendig.

I politikk henger alt sammen med alt og befolkningspolitikk er intet unntak. Arbeids- og nærings-, utdannings-, kultur-, samferdsel- og helsepolitikk påvirker åpenbart befolkningsutviklingen, men dette kapittelet vil omhandle mer direkte befolkningspolitikk.

2.1 Tilflytning

Nordland står overfor store demografiske utfordringer. Vi blir færre i distriktene og eldrebølgen begynner allerede å inntre i fylket. Vi må bli flere nordlendinger. Vi har som politisk mål at vi skal være 300 000 nordlendinger i 2050 og det krever aktiv og ambisiøs politikk. Det skal fortsatt være attraktivt å bo i Nordland og vi skal tilrettelegge for tilflytting.

Nordland opplever mangel på arbeidskraft og i noen bransjer og sektorer begynner det å bli kritisk spesielt i enkelte distriktskommuner. Vi ser særdeles stor mangel på sykepleiere, lærere og helsefagarbeidere. For å imøtekomme disse utfordringene mener AUF i Nordland at det må opprettes et fylkesregionalt fond for lærere, sykepleiere og helsefagarbeidere i kommuner med under 5000 innbyggere. Dette fondet skal være en rekrutteringsbonus. AUF i Nordland ønsker også flere skattefordeler for folk som ønsker å etablere seg i Nordland, vi mener det bør innføres et etableringsfradrag innen inntektsskatten på 2 år ved etablering i Nordland.

Lokale og regionale tilflyttingsprosjekter/selskaper som Bodø i Vinden, Lev i Steigen og Vi vil Heim utfører en viktig oppgave på vegne av vertskommunene. Formål og målgruppe varierer mellom prosjektene, men de har alle to likhetstrekk; Målet har vært befolkningsøkning og resultatene har vært gode. AUF i Nordland er positive til prosjektene og deres resultater bekrefter at tiden er moden for en overgang fra midlertidige prosjekter til permanente selskaper. Formålet med selskapene skal være lokale tilpasninger for å øke etableringer, profilering av vertskommunene utad og rekruttering av kompetent arbeidskraft.

Moderne teknologi innen IT har muliggjort nye arbeidsoppgaver, frigjort arbeidskraft og skapt nye næringer. Den samme teknologien har eliminert behovet for å samle statlige arbeidsplasser i Oslo. Statlige organer, tjenester og sekretariater som ikke har en geografisk nødvendighet til å være plassert i Oslo bør kunne flyttes ut. Konseptet er ikke nytt, men behovet for statlige arbeidsplasser i distriktene er større. Brønnøysundsregisteret, Kontoret for voldsoffererstatning i Vardø og Nasjonalbiblioteket ved Mo i Rana er eksempler som bekrefter muligheten for at statlige oppgaver kan utføres i distriktene. For å realisere

flyttingen av flest mulig arbeidsplasser til distriktene, ønsker vi å innføre en statlig regel for utflytting av to arbeidsplasser per hver nye statlige arbeidsplass som etableres i Oslo.

AUF i Nordland vil:

- Opprette et fylkesregionalt fond for rekrutteringsbonus til lærere, sykepleiere og helsefagarbeidere i kommuner med under 5000 innbyggere.
- Tilby et generelt etableringsfradrag innen inntektsskatten på 2 år ved etablering i Nordland.
- Opprette og videreutvikle offentlige regionale tilflytningsselskaper
- Opprette en statlig regel for utflytting av to arbeidsplasser pr nye statlige arbeidsplass i Oslo

2.2 Bolig

At alle skal kunne eie sin egen bolig er en kjerneverdi for sosialdemokratiet. Egen bolig er svært viktig for at alle skal kunne ha en hånd på rattet i eget liv. Det blir stadig mer utfordrende for unge å komme seg inn på boligmarkedet. AUF i Nordland mener det er ikke er holdbart over tid og dagens prisvekst kan ikke fortsette i samme takt som før.

Spesielt i distriktene står det mange tomme eller fritidsboliger som står for fall. Boliger som er gode bygg, på gode tomter. Dette er bygg som fort kan trenge en del oppussing og renovering før de igjen er attraktive boliger. Derfor ønsker AUF å innføre et skattefradrag for oppussing av eldre boliger slik at det blir mer attraktivt å flytte inn i tomme boliger og etablere seg i distriktene.

Personer som ikke har mulighet til å skaffe seg egnet bolig på egenhånd eller med offentlig hjelp har muligheten til å leie en kommunal bolig. Leie-til-eie er en ordning for beboere av kommunal bolig som kommunen vurderer vil ha muligheten til å eie egen bolig i fremtiden. Denne ordningen er svært verdifull for vanskeligstilte eller enslige forsørgere og AUF i Nordland mener ordningen må styrkes til å kunne tilbys til alle i målgruppen.

Oslo er i gang med et større boligpolitisk prosjekt hvor kommunen kjøper opp bygårder og bygger boliger på kommunale tomter. Formålet er å tilby boliger til leie og gjennom leie-til-eie-ordningen for å skape et tredje boligmarked, uten kommersielle aktører. AUF i Nordland ser med stor interesse på dette prosjektet. Nordland har ikke stor erfaring med bygårder, men flere kommuner besitter ubrukte tomter eller muligheten til å kjøpe slike. AUF i Nordland vil at flere kommuner i fylket skal starte lignende prosjekter hvor det er boligmangel. Kommunene kan bygge boligene selv, og deretter velge mellom å leie ut eller selge boligene til lavpris. Et slikt tiltak vil gi flere unge muligheten til å etablere seg.

Når nye boligprosjekter skal iverksettes må området boligene plasseres på reguleres. Kommunene er reguleringsmyndighet i slike saker. AUF i Nordland mener kommunene må ta større grep for å sørge for flere boliger til førstegangskjøperne i det kommersielle markedet. Dette kan gjøres ved å sette krav til en andel boliger som er avsatt til førstegangskjøpere. Utbygger vil fremdeles ha selv mulighet til å bestemme størrelse og utforming i henhold til eksisterende regelverk.

Nordland er ikke beskyttet fra urbanisering og vi må regne med at det kommer til å bli flere i Nordlands største byer. Dette byr på både muligheter og utfordringer. Mye av den beste matjorden i fylket og i landet ligger rundt og i de store byene. AUF i Nordland mener man må føre en politikk som minimerer nedbygging av matjord. I tillegg står vi overfor en klimakrise og Nordland må også omstille seg til å bli et grønnere samfunn. På grunnlag av dette støtter AUF sentrumsfortetting og kombinerte bo og næringsarealer i sentrumsområder, da dette kan forhindre nedbygging av matjord og er mer energieffektivt.

AUF i Nordland vil:

- Innføre skattefradrag for oppussing av eldre boliger
- Aktivt bruke de kommunale boligbyggingsselskapene for å øke farten på boligbyggingen og bygge flere borettslag
- Styrke eie-til-leie-ordningen
- Etablere et tredje boligmarked for unge i etableringsfasen
- Innføre et krav om antall boenheter avsatt til førstegangskjøpere i nye boligprosjekter

- Støtte sentrumsfortetting og kombinerte næringslivs- og boareal i sentrumsområder

DISSENS: Mindretallet ved Sander Delp Horn vil stryke kulepunktet på linje 183 og med tilhørende brødtekst.

2.3 Innvandring

Økt innvandring til Nordland gir muligheten for økt vekst samtidig som vi tar et moralsk ansvar for å hjelpe personer i nød, og er dermed en vinn-vinn-situasjon for vårt fylke. Det fylkeskommunale tilflyttingsprosjektet 2014-2018 sørget for over 6000 nye innvandrere til Nordland. En fjerdedel av kommunene i Nordland ville hatt negativ befolkningsutvikling i perioden uten tilskuddet av innvandrere.

Grensen som nektet kommuner under 5000 innbyggere å bosette flyktninger er opphevet, men dagens bosettingsmodell vektlegger fremdeles innbyggertall for tungt. Konsekvensen gjør at bosettingen indirekte kanaliseres til sentrum som allerede er i vekst. Bosetting i sentrum er ikke negativt, men samfunnet taper en distriktpolitisk gevinst ved å bosette i distriktene. Vi ønsker å endre bosettingsmodellen slik at distriktskommuner prioriteres foran storbyene.

Den beste måten å bli integrert i samfunnet er å være involvert i samfunnet. Det er derfor et viktig aspekt ved integreringsarbeidet å kunne skape en følelse av tilhørighet og deltakelse i lokalsamfunnet. Det aspektet ønsker vi å styrke gjennom å involvere lokale arbeidsplasser som en del av integreringsarbeidet ved besøk og samarbeid. For å kunne bedre integrere bosatte flyktninger vil vi tilby praksisperioder i det lokale arbeidslivet. Slik kan innvandrere få muligheten til å bruke språket aktivt, lære om lokale arbeidsplasser og bli inkludert i det lokale fellesskapet.

Personer på flukt fra krig, forfølgelse eller annen nød har vanskeligheter ved å dokumentere opparbeid kunnskap ved ankomst til Norge. Ettersom områdene de flykter fra som regel er i en ustabil situasjon vanskeliggjør det godkjenningsarbeidet til NOKUT. Noen ganger er ikke dokumentasjonen mulig å opparbeide og utdanningen må godkjennes gjennom

kompletterende utdanning. Dette området må få større prioritet siden det gir bosatte muligheten til å komme ut i arbeidslivet og ta del i samfunnet. Det er dessverre ingen kompletterende utdanningstilbud nord for NTNU. Nord Universitets desentraliserte campus-struktur er perfekt for å tilby denne tjenesten til innvandrere uten godkjent utdanning i Nordland. AUF i Nordland mener regjeringen må tildele økte midler over statsbudsjettet til Nord Universitet slik at de kan tilby kompletterende utdanning.

AUF i Nordland vil:

- Innføre en ny bosettingsmodell for flyktninger hvor distriktskommuner prioriteres foran storbyene
- Involvere lokale arbeidsplasser i større grad som en del av integreringsarbeidet
- Tilby praksisperioder i det lokale arbeidslivet ved bosettingskommunen
- Gi Nord Universitet økt kapasitet for å gi kompletterende utdanning til bosatte flyktninger og asylsøkere

3. Oppvekst

En god oppvekst varer livet ut. Å vokse opp i Nordland preges av fantastiske naturomgivelser, flotte folk og gode nærmiljø. Vårt mål er å tilby gode oppvekstmiljø og barndomsminner som gir et ønske om å bo i nord. En god oppvekst innebærer en del ulike politikkområder som helse, barnehage, skole, kultur og trygghet. Alle foreldre vil det beste for barnet sitt og vi må kunne tilby det beste i Nordland.

Fødselsraten i Nordland brukte å være over landsgjennomsnittet. Dette skjulte den massive utflyttingen fra fylket. I de siste årene har fødselsraten stupt i Nordland og vi ligger nå under landsgjennomsnittet. Kombinasjonen av lave fødselstall og fortsatt høy utflytting resulterer i en stor nedgang i folketall de kommende årene. Konsekvensene av dette vil være utfordrende. Færre innbyggere vil bety til mindre inntekter til velferdstjenestene og færre arbeidsplasser. Dette vil på sin side resultere i færre etableringer og fortsatt høy utflytting. Situasjonen kan ende opp i en vond sirkel som kan knekke Nordlandssamfunnet. Vår politikk må tilrettelegge og forenkle både den store dagen og hverdagen etterpå.

En slik omdreining omhandler ikke bare oppvekstpolitikken, men også næringslivspolitikken, utdanningspolitikken, samferdselspolitikken og lignende politikkområder. Hele vår nordlands- og distriktpolitikk må bygge under målsetningen rundt langvarig og bærekraftig befolkningsøkning. Vi behøver flere nordlendinger, ikke bare for å holde befolkningstallet oppe, men også vokse.

3.1 Fødsel- og barseltilbud

Fødselstilbud er en svært viktig sak for nordlendinger. Dette er tydelig gjennom fremveksten av bunadsgeriljaen og konflikten rundt sykehusstrukturen på Helgeland. En trygt fødselstilbud er avgjørende for valg av bosetting og etablering. Med vårt landskap er avstander en stor utfordring og spesialisthelsetjenesten har en betydelig kostnad. Dette har ført til sentralisering rundt regionsentrene og en større avstand for innbyggerne i distriktene.

AUF i Nordland ønsker en ny tilnærming til sentraliseringen i helsesektoren. Å stoppe sentraliseringen ved regjeringsmakt er ikke nok, ettersom sentraliseringen kan gjenopptas ved en senere anledning. Vi ønsker å skape en ny og robust modell for å sikre et desentralisert tilbud som kan stå over lengre tid. Vi ønsker å opprette distriktshelsesentré som skal huse blant annet tannhelse, fødselstjeneste og fastlegekontor. En slik samlokalisering vil holde driftskostnadene relativt lavt, men inneha gode nok kompetansemiljø for fødselstjenesten og andre viktige helsetilbud. Opprettelsen av slike sentré er avhengig av nært samarbeid mellom kommunene, fylkeskommunen, regionale helseforetak og staten.

Målet med distriktshelsesentrene er å kunne tilby viktige helsetjenester i distriktene som har en vesentlig reisevei til sykehus. Lokaliseringen av og ansvarsområdene helsesentrene har, bør dermed være for kommuner hvor kommunesenteret ligger 90 minutter eller mer unna nærmeste sykehus. Størrelsen på senteret må avgjøres av størrelsen på ansvarsområdet. Unntaket for distriktshelsesentrémodellen vil være øykommunene som må ivaretas på ordinær måte.

AUF i Nordland vil:

- Opprette distriktshelsesentré som omfatter tannhelse, fødselstjeneste og fastlege i samarbeid mellom kommunal-, fylkeskommunal- og statlig sektor.
- Distriktshelsesentrene skal opprettes i kommunesentrum hvor det er mer enn 90 minutters reisevei til nærmeste sykehus.
- Tilby foreldreveiledning i alle Nordlandskommuner

3.2 Barnehager

Barnehager er gaven som gir og gir. Den sosialiserer og underviser barn, samtidig som den frigjør muligheten for mor og far til å inneha arbeid. God innsats og oppfølging tidlig i et barns liv kan forebygge fysiske og psykiske utfordringer senere i livet. Barnehager er dermed en svært god samfunnsøkonomisk investering.

AUF i Nordland er en sterk forkjemper av offentlige løsninger, også i barnehagepolitikken. Likevel er normen på landsbasis private drevet barnehager, mens i Nordland er majoriteten offentlig drevet. Bidraget fra de private barnehagene har hatt en stor betydning for å oppnå barnehagedekningen. Kommunene står selv fritt til å prioritere utbyggingen av offentlige og private barnehager, men ikke hvilken type private barnehage. Vi mener dette er uheldig ettersom det er stor forskjell på en familiebarnehage og et internasjonalt aksjeselskap. Vi ønsker at kommunene skal ha anledning til å spesifisere hvorvidt de ønsker en ideell eller en kommersiell barnehage.

I flere år har det vært avdekket økonomiske uregelmessigheter rundt det offentlige tilskuddet til private barnehager. Penger som skal gå til barna er blitt brukt på utenlandsreiser, spabesøk og urimelig internprising. Likevel har bare én prosent av landets private barnehager hatt økonomisk tilsyn. Dette er svært problematisk. Fellesskapets midler skal ikke benyttes til andre formål enn det de er tiltenkt. Vi mener at det offentlige i større grad må ettergå de økonomiske forholdene ved private barnehager. Mange kommuner besitter, eller er en del av, et revisjonsselskap som vil kunne gjennomføre disse tilsynene. Vi mener nordlandskommunene i større grad må bruke revisjonsselskapene til å ettergå de private barnehager og etablere rutiner for ettersyn. Det offentlige har rett og interesse av å vite hvordan offentlige tilskudd til private bedrifter er blitt brukt.

Retten til barnehageplass er avgjørende for mange familier for å kunne balansere familielivet. Mange familier opplever likevel at barnet er født for sent på året til å få denne retten. Dette skaper vanskelige situasjoner for familiene. Mange kommuner har derfor innført rullerende barnehageopptak for å unngå denne situasjonen. Dette er en modell som vi stiller oss bak. Rullerende barnehageopptak gir forutsigbarhet for familien og gjør veien inn til arbeidslivet

enklere. Dessverre har ikke alle kommuner denne ordningen og det vil vi gjøre noe med. Vi ønsker at alle kommuner skal innføre denne modellen for sine barnehager.

Enkelte familier med barn i barnehagealder flytter til en ny kommune på grunn av arbeids- eller livssituasjon. I kombinasjon med rullerende barnehageopptak mener AUF i Nordland kommuner må bli bedre for å tilrettelegge for barn som kommer ved flytting.

Dagens fordelingsnøkkel for statlig barnehagetilskudd forsterker klasseforskjellene i samfunnet. Fordelingsnøkkelens reduserer tilskuddet til kommuner med lavt utdanningsnivå. AUF i Nordland mener dette er uakseptabelt. Elektrikerdatteren fortjener en like god barnehage som legesønnen. Vi vil fjerne punktet i fordelingsnøkkelens som straffer kommuner for å ha en befolkning med lav utdanning.

AUF i Nordland vil:

- Gi kommunene adgang til å differensiere mellom ideelle og kommersielle barnehager
- Bruke de kommunale revisjonsselskapene til å føre innsyn oftere i eksisterende kommersielle barnehager.
- Innføre rullerende barnehageopptak i alle kommuner, og gjøre det enklere å melde fra om behov om barnehageplass ved tilflytting til kommunen.
- Sørge for rask tildeling av barnehageplass, særlig ved tilflytting til kommunen
- Oppheve kuttet i barnehagestøtte til kommuner med lavt utdanningsnivå

4. Utdanning

Skolen har en viktig rolle i det moderne samfunnet. Oppgaven med å formidle viktig kunnskap, relevante ferdigheter og forberede unge til å være en aktiv medborger gjør at skolepolitikk er et viktig tema for mange. I en tid med teknologisk utvikling, endringer i næringslivet og demografisk utvikling må utdanningstilbudet møte fremtidens behov. Retten til utdanning for alle gjennom fellesskolen har vært sosialdemokratiets viktigste seire. Den garanterer lik rett til utdanning uavhengig av sosial, økonomisk, religiøs eller geografisk bakgrunn. Vårt viktigste utdanningspolitiske mål er å beholde og styrke fellesskolen for alle.

AUF i Nordland er stolte over den lokale og regionale historien i vårt fylke. Nordland er fylt med viktige identitetsskapende historier som er ukjent for vår ungdom. Vi kan ikke la ungdom bli ukjent for sin egen kulturarv på tross av utdanning. Vi vil øke fokuset på lokal og regional historie som en del av undervisningen. Lokal historie er per definisjon lokalt, og vil dermed ha relativt lave kostnader knyttet til seg. Både grunnskolen og den videregående skolen må prioritere denne delen av historien høyere.

Den norske staten er grunnlagt på territoriet til to folk; det norske folk med nasjonale minoriteter og det samiske folk. Den norske historien om behandlingen av både nasjonale minoriteter og samene er dessverre en trist historie. Fornorskingsprosessen mot samene og kvenene, jødeforfølgelsen og tvangssterilisering av romanifolket er noen få eksempler. Norge har beklaget behandlingen og iverksatt flere tiltak for å bøte på overgrepene. Likevel er kunnskapen om disse overgrepene for dårlig. I en tid med økende rasisme, hets og diskriminering mot urfolket og nasjonale minoriteter må kunnskapen om tidligere overgrep styrkes. Vi vil bekjempe rasismen med kunnskap.

AUF i Nordland vil:

- Ha mer fokus på lokal og regional historie i opplæringen
- Ha mer fokus på urfolk og nasjonale minoriteter i historie- og samfunnsfagopplæringen

4.1 Grunnskolen og AKS

Grunnskolen er den eneste obligatoriske skoleløpet som eksisterer i Norge. Formålet med grunnskolen er å gi elevene grunnleggende kunnskap og ferdigheter, uavhengig om eller hva de utdanner seg til senere. Det er derfor høye forventninger og krav til innholdet som undervises. Grunnleggende ferdigheter som lesing, skriving og regning er komplett nødvendig for et fungerende liv i det moderne Norge. Samtidig er det andre realkunnskaper som mangler i dagens grunnskole. Dette gjelder blant annet kunnskapen om å søke lån, privatøkonomi og psykisk helse. Mangelen på undervisning og opplæring i nødvendige tema skaper utfordringer for den enkelte elev senere i livet. Vi vil styrke rollen til realkunnskapen i grunnskolen for å bedre ruste elevene til livet etter skolebenken.

Aktivitetsskolen (AKS) er en alternativ form av skolefritidsordningen (SFO). AKS fokuserer i større grad på læringsstøttende aktiviteter. AUF i Nordland er positive til AKS-modellen og ønsker at flere kommuner i Nordland innfører AKS.

Musikk i skolen har en viktig egenverdi som praktisk og kunstnerisk fag. Samtidig opplever korpssektoren tøffe økonomiske tider og lav rekruttering. Korpsene spiller en viktig rolle i både hverdagen og høytidsdagene. Feiringen av 17.mai ville ikke vært den samme uten korpsmusikk. Her ser AUF i Nordland en mulighet til å både styrke musikkens rolle i skolen og forbedre situasjonen til korpsene. Vi ønsker å endre de kommunale innkjøpene av instrumenter til musikkundervisningen slik at korpsinstrumentene kjøpes inn. Vi ønsker å gi musikkundervisning i korpsinstrumenter og la de lokale korpsene benytte instrumentene til sine arrangementer.

Alle elever fortjener en god lærer og heldigvis finnes det utrolig mange gode lærere i grunnskolen. Det er likevel et økende problem med ufaglærte i undervisningsstillinger, særlig i grunnskolen. Utdanningen av flere lærere er et nasjonalt ansvar, mens kompetansehevingen av allerede ansatte i skolen er mer lokal. Ufaglærte som ønsker kompetanseheving kan søke om opptak til kompetanseheving, men må godkjennes av den enkelte skole. AUF i Nordland ser med bekymring på den økende bruken av ufaglærte i skolen. Vi mener hardere tiltak for å

øke kompetansen er nødvendig for å oppnå målet om kvalifiserte lærere. Vi vil flytte godkjenningsmyndigheten rundt søknader om kompetanseheving til vertskommunen og innføre bøter for søknader om kompetanseheving som avslås. Boten til kommunen skal være tilsvarende kostnaden for kompetanseheving, slik at kommunen som har mer midler enn selve skolen, får økonomisk incentiv til å godkjenne søknadene. Midlene fra bøtene skal gå til det fylkesregionale fondet for rekrutteringsbonus til lærere som ansettes i distriktene.

Samtidig er den utfordring å ikke benytte offentlige tall på avslag for ufaglærte og lærere uten undervisningskompetanse som søker kompetanseheving. For at beslutningstakere og kommunal administrasjon skal ta kloke avgjørelser er slike tall nødvendige. Vi ønsker derfor at det offentlige skal føre statistikk over slike avslag.

Det er et paradoks at bruken av ufaglærte øker mens flere tusen lærere står arbeidsledig og en tredjedel av lærere ikke jobber i skoleverket. Det norske stillingsvernet står sterkt i Norge og dette er positivt i den norske modellen. Likevel er det problematisk at ufaglærte tar stillingene til kvalifiserte lærere i en så viktig sektor. Vi vil gi skoler muligheten til å si opp ufaglærte som ikke søker kompetanse i pedagogikk i løpet av tre år i stillingen. Dette vil oppfordre ufaglærte til å søke om kompetanseheving og gi skolene mulighet til å erstatte de som er uvillig til å bli faglært.

AUF i Nordland vil:

- Inkludere mer relevant kunnskap for et liv i dagens samfunn
- Innføre gratis AKS i alle kommuner
- Stoppe innkjøp av personlige blokkfløyter til elevene for å kjøpe korpsinstrumenter (korps i skolen)
- Flytte beslutningsmyndigheten om søknader vedrørende kompetanseheving fra den enkelte skole til vertskommunen. Samt innføre bøter til kommunene pr ufaglærte i undervisningsstillinger som får søknaden sin avslått. Boten skal være tilsvarende kostnaden for videreutdanning og gå til det fylkesregionale fondet for rekrutteringsbonus.
- Føre statistikk over avslag fra skoler for ufaglærte og lærere uten undervisningskompetanse som søker kompetanseheving

- Gi skoler muligheten til å si opp ufaglærte i undervisningsstillinger som ikke søker kompetanseheving i pedagogikk i løpet av tre år

DISSENS: Mindretallet ved Jarl-Håkon Olsen ønsker å legge til et nytt kulepunkt:

- Utarbeide skolekretser uavhengig av kommunegrenser i regi av regionrådene

4.2 Videregående opplæring

Nordland er et langstrakt fylke med spredt bosetting og det er bra. Det krever også et utdanningstilbud som ivaretar dette og at alle elever i Nordland har tilgang på videregående utdanning i verdensklasse. Vi skal også utdanne unge slik at det blir lettere for dem å bosette seg i regionen etter endt utdanning derfor skal utdanningstilbudet reflektere de behov næringslivet har. Derfor vil AUF i Nordland at det skal eksistere spesialiserte linjer innen sjømat.

Utdanningstilbudet må ligge der folk bor både i bykommuner og i distriktskommuner. Derfor vil AUF i Nordland fortsatt opprettholde et videregående utdanningstilbud i distriktene. Dette er viktig fordi det handler om lik rett til utdanning for alle, uansett hvor du bor eller familiebakgrunn dette er en norsk verdi som må opprettholdes. Det handler også om at vi møter en fremtid der vi har bruk for at alle bidrar. Utdanning blir en stadig viktigere faktor for hvor mye enkeltmennesket kan bidra til samfunnet også derfor er det viktig at alle har tilgang på høykvalitets utdanning i hele Nordland.

Noen ganger blir dessverre elevgrunnlaget på enkelte linjer for smått og at man på avvikle tilbudet. Likevel er det viktig at utdanningstilbudet i Nordland er forutsigbart, men samtidig fleksibelt. Selv om en utdanning er nedlagt skal det ikke være umulig å opprette samme tilbud eller et nytt tilbud på samme sted. Da er det viktig at fylket fortsatt er eier og ikke selger byggene der utdanningen har foregått. Samtidig er det kostbart å vedlikeholde bygg derfor mener AUF i Nordland at byggene bør kunne leies ut for å finansiere vedlikeholdskostnadene.

Nordland er vertsfylke for nasjonale linjer innen bygg og anlegg, elektro, idrett og teknikk og industriell produksjon. Dette er svært positivt ettersom det øker tilflyttingen av elever, skaper relevante arbeidsplasser og gir viktig spesifikk utdanning. AUF i Nordland mener flere nasjonale linjer kan være en styrke. Spesielt ønskelig er det å opprette en nasjonal linje innen restaurant og matfag med sjømat. Nordland har lang tradisjon og god tilgang på sjømat som vil gjøre en slik linje meget aktuell. I fremskrivningene til fylkeskommunen tyder det på et økt behov faglærte innen restaurant og matfag i årene som kommer. Disse momentene kombinert med målsetningen om økt bærekraftig turisme eksisterer det et grunnlag for en slik linje til Nordland.

AUF i Nordland vil:

- Opprette spesialiserte videregående skoler innen sjømat
- Arbeide for å beholde distriktsbasert videregående opplæring
- Ved skolenedleggelser på bakgrunn av lave elevtall skal eiendommen og bygningsmassen ikke selges, men kan leies ut
- Begrense opplæringskontorene sin mulighet til å ta utbytte
- Øke antallet nasjonale linjer til Nordland, med særlig fokus for å opprette en nasjonal linje innen restaurant og matfag med sjømat til Lofoten

4.3 Høgskoler og universitet

Nordland vil ha stort behov for personer med utdanning fra høgskoler og universitet i årene som kommer. Blant annet vil det være et større behov for helsepersonell med bachelor- og mastergrad enn fagbrev i 2030. Et viktig redskap for innflytting til regionen er personer som tar utdanning her og blir boende. Derfor har samfunnet stor interesse av tilbudet, kvaliteten og organiseringen i UH-sektoren. I Nordland eksisterer det per i dag to universiteter, Nord og UiT. På grunn av utfordrende geografisk landskap og store distanser er distriktsbasert høyere utdanning avgjørende for utdanning, arbeidsplasser og tilflytting i hele fylket. Endringen i campus- og tilbudsstruktur fra Nord Universitet har berørt distriktene hardt. Selv om AUF i Nordland har forståelse for Nord Universitet sine økonomiske og faglige utfordringer, er vi ikke positive til endringene. Vi vil løse problemene som er bakgrunnen for endringene i stedet for en overkjøring av universitetets autonomi. Det er flere tiltak som kan vedtas fra

nasjonalt hold som vil løse utfordringene og kan reversere strukturendringene. Vårt mål er å sikre og beholde distriktsbasert høyere utdanning i Nordland.

Behovet for faglærte lærere i Nordland vil øke i årene som kommer, likevel er det utfordringer med hvilke fag universitetet tilbyr som en del av lærer- og lektorutdanningen. Situasjonen kan føre til overutdanning av enkelte fag, mens det oppstår mangel på andre fagretninger. Dette er en problemstilling med en enkel løsning. Ved nærmere kontakt mellom kommunene, fylkeskommunen og universitetet kan det fremtidige behovet for fagretninger meldes inn til universitetet. Dermed kan universitetet ha oversikt over hvilke fagretninger som vil være ettertraktet og øke slike tilbud. Dette sikrer relevant utdanning og kompetente lærere i fremtiden.

Mange lærere i skolen opplever behov eller må ta etterutdanning i løpet av karrieren. For å gjøre deres kompetanseforhøyelse enklere ønsker AUF i Nordland å ta i bruk den distriktsbaserte UH-sektoren. Vi ønsker å opprette muligheten for etterutdanning lærere i hver region. Dette vil redusere tidsbruken til etterutdanningen og redusere kostnader knyttet til overnattinger o.l. Dette vil gjøre etterutdanningene enklere og gi forutsigbarhet for både lærere, elever og skoleledelse.

Verden opplever den teknologisk revolusjon og Nordland er intet unntak. Ny teknologi gjør arbeidsoppgaver lettere, effektiviserer arbeidsplasser og skaper ny næringsaktivitet. Nordland har behov for en sterkere næringsstruktur, hvor blant annet nye teknologiske næringer er svært ettertraktet. Datateknologiutdanning tilbys i Nordland, gjennom UiT sine campus i Narvik og Bodø. Behovet for dataingeniører i næringslivet har blitt så prekært at selskaper har begynt med gaver, signeringsbonus og stipend som tilbud til studentene. Vi er positive til den nye næringen og ønsker å møte næringslivets behov. Derfor ønsker vi å styrke teknologiske utdanningsmuligheter. Tilbudene ved Narvik og Bodø må styrkes, mens det bør vurderes å opprettes lignende linjer i Rana.

I fremtiden må Nordlandsbefolkningen ta mer høyere utdanning, da er det viktig at det eksisterer tilbud utover Nord universitet. Derfor ønsker AUF i Nordland at Universitetet i Tromsø etablerer desentralisert rettsvitenskap utdanning. I tillegg må kompetansen innenfor

de teknologiske fagene opp ettersom Andøy kan bli ledende innen romfart og Bodø er i ferd med å bli verdensledende innen fjernstyring. Derfor mener AUF i Nordland at NTNU bør opprette et eget campus i Bodø med teknologiutdanninger.

AUF i Nordland vil:

- Sikre distriktsbasert høyere utdanning i Nordland
- Jobbe for at NTNU og UIT etablerer utdanningstilbud i Bodø.
- Bevare studietilbudet på campus Nesna
- Ha nærmere kontakt mellom fylkeskommunen, KS og Nord Universitet rundt fagbehovet i den videregående skolen
- Beholde minst ett campus med tilbud på etter- og videreutdanning av lærere i hver region
- Utvide teknologiutdanningen

5. Arbeid og næring

Sosialdemokratiets viktigste oppgave er sikre folk arbeid og trygghet i hverdagen. Skal vi bli flere nordlendinger er det grunnleggende at vi har et trygt, variert og ikke minst et spennende arbeidsmarked for våre unge. Vi står ovenfor store endringer i arbeidsmarkedet i årene fremover den teknologiske utviklingen går raskere og raskere samtidig som vi skal løse klimakrisen som er en av vår tids største utfordringer.

Vi må akseptere at verden er i endring og vårt arbeidsmarkedet og vår næringspolitikk må møte disse endringene. Det som ligger fast er at vi fortsatt vil løse de store oppgavene bedre i fellesskap enn hver for oss. Når alle løfter etter evner er vi på vårt beste. Fremtiden krever sosialdemokratiske løsninger.

Nordland er ikke et fylke som kan leve av vern alene, og vi kan heller ikke verne oss ut av klimakrisen. Vi må ta i bruk ressursene vi har her nord skal vi bygge grønne og bærekraftige næringer, det pekes for eksempel stadig på at flere bygg må bygges grønnere og i massivt tre. AUF i Nordland ser på stor bekymring på den økende trenden for vern som komme fra nasjonalt hold. Nordland er det fylket i landet med mest vern og opp mot 70% av skogen i Saltdal er vernet. Omfattende vern og grønt næringsliv går ikke hånd i hånd.

5.1 Arbeidsliv

En god arbeidshverdag er nøkkelen til et godt liv og er arbeiderbevegelsens viktigste oppgave. Vi skal sikre et godt arbeidsliv både i privat og offentlig sektor. Det norske arbeidslivet er under press av borgerlig nyliberalistisk politikk, sosial dumping og useriøse aktører. Disse aktørene er også et problem for et godt norsk næringsliv og andre seriøse aktører, da de driver en grådig jakt etter profitt.

En stor utfordring i det kommunale helsevesenet er utbredelsen av små stillingsprosenter for helsefagarbeidere og sykepleiere. Dette bidrar til lavere kvalitet til tjenestene, utrygghet for

brukerne og ansatte. AUF i Nordland mener ansatte som leverer viktige tjenester for samfunnet fortjener forutsigbarhet og trygghet i arbeidslivet.

AUF i Nordland vil:

- Innføre heltidskultur i alle kommuner og i fylket
- Innføre tillitsreform i alle kommuner og i fylket
- Innføre seriøsitetsregler i alle kommuner og i staten etter Nordlands-modellen
- At alle kommuner skal holde den statlige normen for antall lærlinger i kommunen
- Innføre trepartssamarbeid i alle kommuner og i fylket
- Bruke anbudsprosessene til å sikre ansatte fortsatt arbeid og sikre strenge krav til arbeidsmiljø, klimautslipp, rettigheter og pensjon

5.2 Landbruk og fiskeri

Primærnæringene er svært viktig for Nordland både historisk, men også i nåtiden. Som det eneste landet med betydelig arktisk landbruk og en godt forvaltet fiskebestand gir dette vårt fylke noen naturgitte fordeler. AUF i Nordland mener disse ressursene må tas i bruk på en slik måte at de gir vekst i kystsamfunnene og en landbrukspolitikk som ivaretar både større og mindre gårdsbruk. Våre ressurser skal primært komme lokalsamfunnene til gode.

I dag er det store barrierer for unge som ønsker å komme inn i landbruk og fiskeri. Unge som vil inn i fiskeriene må ofte ut med millionbeløp for å anskaffe seg kvote og båt, dette gjør at døren inn i fiskerinæringen kan bli stengt for mange. Dette mener AUF i Nordland ikke er en holdbar situasjon og at det hemmer ny rekruttering inn i næringen. Derfor vil AUF i Nordland innføre en gårds- og sjarksparing for unge, med lignende vilkår som boligsparing for unge. I tillegg ønsker AUF i Nordland å opprette en offentlig låneordning for unge fiskere i etableringsfasen der lånet førstegangskvote blir rentefritt.

Norsk pelsdyrnæring skal avvikles innen 2025. Dette mener AUF i Nordland er riktig,² men bøndene som har hatt sitt levebrød i denne næringen og betalt sin andel til fellesskapet fortjener en forutsigbar og trygg utgang fra næringen. Derfor mener AUF i Nordland at alle pelsdyrbønder skal sikres en rettferdig og tilstrekkelig kompensasjon for å avvikle.

Sjømatnæringen opplever sterk vekst og AUF skal alltid være en forkjemper for verdiskapning og vekst spesielt i utkantene. Sjømateventyret er et distriktseventyr og eksportverdien har passert 100 milliarder i 2019. Næringen har et enormt potensiale fremover og fremtiden er lys. Politikken må legge til rette for et fortsatt høyt investeringsnivå, derfor mener AUF i Nordland at man ikke skal øke det helhetlige skattetrykket i sjømatnæringen. Norsk sjømatnæring har til nå stått uten konkurranse, men den tiden er over, flere land er nå i ferd med å bygge opp egen sjømatindustri. Da må norsk sjømat holdes konkurransedyktig for å hindre utflagging. AUF ser likevel utfordringen med at kommuner ikke får en rettferdig andel av verdiskapningen, derfor er AUF i Nordland for en arealavgift. Men en arealavgift forutsetter at andre skatter reduseres tilsvarende.

AUF i Nordland vil:

- Innføre gårds- og sjarksparing for unge på linje med boligsparing for unge førstegangskjøpere (BLU)
- Arbeide mot evigvarende kvoter
- Gjøre førstegangskvotene rentefrie for unge i etableringsfasen
- Innføre krav om at alle forbåter i oppdrettsnæringen skal være utslippsfrie innen 2030
- Gjøre det ulovlig å både eie fisketrålere og fiskebruk
- Fortsatt si ja til sjøbaserte oppdrettsanlegg
- Sikre pelsdyrnæringen en rettferdig kompensasjon for omstilling
- Beholde lokal beskatning og avgifter for oppdrettsnæringen
- Ikke øke det helhetlige skattetrykket på sjømatnæringen
- Nei til grunnrenteskatt i sjømatnæringen.
- En forutsetning for arealavgift er at andre skatter reduseres tilsvarende arealavgiften.

DISSENS: Mindretallet ved Jarl-Håkon Olsen ønsker å legge til et nytt kulepunkt:

- Innføre en ny eksportavgift på ubearbeidet fisk hvor inntektene skal brukes til en innskuddsordning for automatiserte sløyeliner

5.2 Industri og energi

Nordland er et industrifylke men en lang og stolt indsutritradisjon. Den har løftet Nordland inn i et velferdssamfunn og skal løfte Nordland inn i den grønne framtiden.

Arbeiderbevegelsen, industri og politikk må gå hånd i hånd. Arbeiderbevegelsen er og skal være en indstribevægelse som sikrer gode arbeidsplasser til alle og en industri som møter fremtidens utfordringer.

Et av de viktigste konkurransefortrinn til kraftkrevende norsk industri er tilgang på billig kraft. Å sikre forutsigbarhet og lave kraftpriser er kanskje noe av det beste politikken kan tilby industrien. Skal man ha en målsetting om mer norsk industri er det viktig å satse på økt kraftutbygging for å sikre forutsigbarhet og lave kraftpriser. Skal man utnytte det fulle potensiale i ren norsk energi kreves det endringer i politiske vedtak for å få dette til. I en tid der det stadig settes strengere krav av forbrukere, næringsliv og politikken om bærekraft vil det være enda viktigere å sikre ren norsk energi både til industrien men også til hver enkelt husstand. Derfor vil AUF i Nordland bygge ut flere vassdrag samtidig øke kapasiteten på eksisterende vassdrag der det lar seg gjøre.

Men skal vi få til fremtidens industrieventyr må det også bygges vindmøller både på land og til havs. Vindkraft har fått et ufortjent dårlig rykte den siste tiden. AUF i Nordland stiller seg positiv til vindkraftutbygging, men mener samtidig at i vindmølleprosjekter nært befolkede områder må man forsøke å finne gode løsninger mellom lokalbefolkningen og kraftutbyggere. AUF i Nordland mener derfor at man fortsatt skal si ja til nye vindmølleparker i Nordland, og samtidig jobbe for å etablere en nasjonal vindmøllefabrikk i Sandnessjøen.

Skal vi klare det grønne skiftet kreves det at vi benytter oss mer av skogen vi har i Nordland. Det er satt et nasjonalt mål at 10% av norsk skog skal vernes. Dette er bra og AUF i Nordland støtter opp om dette. Samtidig har man sett en skjevfordeling, der Nordland får en unaturlig stor andel av vernet. Dette mener AUF er uheldig. Spesielt i en tid der man må bygge flere bygg av massivt tre og generelt benytte seg mer av treverk for å klare en grønn omstilling. Da er det viktig at man legger til rette for lokalt næringsliv da dette vil være enda grønnere. Derfor mener AUF i Nordland at vernegraden av skog må reduseres samtidig som man ser på muligheten for å oppheve allerede vernede områder.

Uavhengig av politisk standpunkt kommer det norske oljeeventyret til å ta slutt og det er viktig at vi gir næringen og de som jobber i den en sikker og verdig overgang til andre næringer. Vi har tross alt mye å takke oljearbeiderne for. Vi har i dag åpnet felt som kommer til å være aktive langt etter 2050 og disse feltene skal være operative ut sin levetid. Norge produserer også den reneste oljen og gassen i verden derfor er det viktig at så lenge det er behov for petroleum så står Norge klar til å levere.

AUF i Nordland vil:

- Beholde kommunenes tilgang til lokal skattegivning og avgifter i kraftsektoren
- Redusere vernegraden av skog, mark og fossefall i Nordland
- Oppheve allerede vernede skog og fossefall ved muligheten for utnyttelse i industri
- Etablere en nasjonal vindmøllefabrikk i Sandnessjøen
- Si ja til nye vindmølleparker og datasentre i Nordland
- Utbygge flere vassdrag i Nordland og øke kapasiteten på eksisterende kraftverk.
- Sikre lokale og regionale ringvirkninger av fortsatt olje- og gassproduksjon i Nordland.
- Ikke sette sluttdato for norsk petroleumsnæring

DISSENS: Mindretallet ved Embla Sofie K. Sørensen ønsker å endre kulepunkt på linje 648 til:

Se på muligheten til å oppheve enkelte områder av allerede vernet skog, mark og fossefall når muligheter for grønn industri åpner seg.

DISSENS: Mindretallet ved Embla Sofie K. Sørensen ønsker å endre kulepunktet med tilhørende tekst på linje 662 til: Utfase norsk petroleumsnæring innen 2050.

5.3 Turisme og opplevelser

Reiseliv er en raskt voksende næring i Nordland hvert år settes det ny besøksrekord, folk fra hele verden strømmer til Nordland for å oppleve kultur og natur. Dette mener AUF i Nordland er utelukkende positivt. Reiseliv generer både økt inntekt for næringslivet og flere arbeidsplasser her nord. Det er likevel noen utfordringer knyttet til reiselivsnæringen som

krever politiske løsninger, spesielt med tanke på bærekraft og oppslutning for næringen hos lokalbefolkningen.

Et viktig verktøy for at turister skal komme seg effektivt og trygt rundt i Nordland er informasjonen turistkontorene. Disse bidrar med for eksempel tips og råd om hvordan opplevelser de bør få med seg, rutetider på buss, båt og hvor det er trygt å ferdes. Disse kontorene er svært viktig for reiselivet, derfor mener AUF i Nordland at det må hele tiden sørges for god finansiering av disse kontorene.

Et viktig prinsipp i Norge er at alle har fri tilgang til naturen. Dette sikres gjennom allemannsretten og det er god sosialdemokratisk politikk. På grunn av økende opplevelsesturisme, kan vi se en økt slitasje på nordlandske naturperler. Dette har ført til at noen har tatt til ordet for endringer i allemannsretten, noe som dermed setter denne i spill. AUF i Nordland anerkjenner utfordringen, men mener likevel at man aldri skal sette allemannsretten i spill og vi mener den må ligge fast.

AUF i Nordland er positive til turistskatt og fellesgodefinansiering for å sikre drift og vedlikehold av populære turistområder. Det er for oss dog uaktuelt med slike avgifter knyttet til allemannsretten. Vår felles naturområder skal være felles uavhengig av økonomisk bakgrunn. Vi mener prinsippet om turistskatt og fellesgodefinansiering skal baseres på overnatningsdøgn, ikke selve besøket på naturområdene.

Det må sikres en bærekraft i reiselivsnæringen skal næringen være et alternativ som fremtidsnæring. Da er det viktig å satse samtidig som man stiller krav til bærekraft. Politikken må presse frem de gode løsningene for næringslivet. Den mest forurensende måten å reise på er cruise, men vi kan ikke avvikle næringen av den grunn. Utslippene fra næringen må ned og dermed må vi legge til rette for og presse frem gode teknologiske løsninger i bransjen. Derfor vil AUF i Nordland forby fossildrevet cruisevirksomhet i Nordland fra 2030.

AUF i Nordland er positiv til økt turisme, men er skeptisk til turisme som ikke legger igjen penger og samtidig nyter i stor grad av fellesskapets ressurser. Vi er positive til turistskatt på overnattinger, men cruisenæringen er i en særposisjon ved mangel av økonomisk bidrag og

utfordringer knyttet til hvor overnattningen registreres. Vi ønsker derfor å innføre en egen avgift på cruisenæringen. Avgiften skal være på 10 kr pr lugar på cruiseskip som legger til kai i Nordland. Inntektene fra avgiftene skal gå til fellesgodefinansiering.

I dagens kollektivverden er det viktig at forbindelsene mellom kollektivtilbudene henger sammen. Dette gjelder fra alt fra buss til fly, tog til båt, ferge til skip og alle andre kombinasjoner. Det er etter vår mening viktig at rute- og ankomsttidene tar hensyn til den reelle reisetiden mellom kollektivtilbudene. Vi vil derfor at planlegging av reiseforbindelser skal være helhetlig styrt og planlagt.

AUF i Nordland vil:

- Sørge for god finansiering av turistkontorene
- Sikre allemannsretten
- Si nei til avgift og skatt på områder som faller innenfor allemannsretten
- Forby fossildrevet cruisevirksomhet f.o.m 2030 i Nordland
- Innføre en turistskatt på 10 kr pr lugar til kommunen hvor cruiseskipet legger til kai
- Forbedre samkjøringen mellom kollektivtilbud for å sikre god flyt for de reisende

DISSENS: Mindretallet ved Sander Delp Horn vil stryke kulepunktet med pårørende brødtekst på linje 713

5.4 Gründerskap, innovasjon og nye næringer

Nye ideer for hvordan vi skal løse fremtidens utfordringer vil i stor grad komme fra små og mellomstore bedrifter. AUF skal være et parti for unge mennesker med nye for å løse dagens problemer.

Den beste innovasjonen kommer ikke ovenfra, men fra gulvet. Ansatte som arbeider i en bedrift kjenner hverdagen med dets utfordringer og potensielle løsninger. Mange ansatte har gode ideer om hvordan en kan effektivisere arbeidshverdagen og ønsker å bidra. AUF i Nordland mener de ansatte må inkluderes mer i innovasjonsprosessen. Det vil kunne skape gode løsninger, effektivisere arbeidshverdagen og bidra til å gi en større følelse av samhold

på arbeidsplassen. Nye systemer og ordninger som påføres de ansatte uten deres involvering vil ikke kunne fungere i like stor grad som løsninger hvor de ansatte har vært med på prosessen.

Nordland er rik på naturressurser som bør utnyttes til fellesskapets beste. Vårt fylke vil ha utfordringer knyttet til å skape gründer- og/eller kapitalmiljø i konkurranse med Bergen og Oslo, men vi kan satse på våre naturgitte fortrinn. AUF i Nordland mener vi bør skru det offentlige fokus i Nordland mot gründervirksomhet basert på marine næringer, kraft, skog og mineraler. Dette er naturgitte fortrinn som ikke kan flyttes eller skapes et annet sted. Slike bedrifter er et godt sted å begynne for å skape mer næringsliv som kan gi større ringvirkninger i regionen.

De eksisterende ingeniørutdanningene i Narvik, Bodø og Mo i Rana gir gode og nødvendige utdanninger som er nødvendig for fremtidens arbeidsliv. Nordland har behov for flere ingeniør- og andre høykompetansebedrifter for å gi fylkets næringsliv flere ben å stå på. AUF i Nordland vil bruke disse utdanningene i kombinasjon med studentmiljø og det lokale næringslivet for å skape sterke ingeniørmiljø som kan legge grunnlaget for økt ingeniørvirksomhet. Dette er ikke bare ønskelig for arbeidsplassene som kommer direkte fra miljøene, men ringvirkningene som de vil bringe med seg er også svært positivt.

Roboter har kommet for å bli. I Nordland brukes roboter, både i fysisk form og ved programvare, i større og større grad. Roboter kommer i ulike fasonger og funksjoner. AUF i Nordland er positive til bruken av roboter og mener tiden er moden for opptrapping. Erfaringen fra andre kommuner og fylkeskommuner viser at roboter kan utføre både enkle og kompliserte oppgaver. Økt bruk av slike roboter vil effektivisere offentlig sektor og la ansatte spesialisere seg. Dette gir reduserte kostnader og økt kompetanse.

AUF i Nordland vil:

- Involvere arbeidstakerne i utarbeidelsen og implementeringen av innovasjon og nye løsninger ved arbeidsplassen
- Satse og tilrettelegge spesielt for gründeraktivitet innen næringer med naturgitte fordeler

- Bruke ingeniørutdannelsene i Nordland til å danne IKT-miljø for å legge grunnlaget for nye teknologiske arbeidsplasser
- Trappe opp bruken av roboter i offentlige tjenester

5.5 Skatter og avgifter

Vårt velferdssamfunn er avhengig av god og forutsigbar finansiering av tjenestene. Samtidig kan skatte- og avgiftspolitikken brukes til å redusere ulikheter, promotere ønskede samt forhindre uønskede handlinger. Sosialdemokratiet har alltid brukt gjennomtenkt skatter og avgifter for å forme et mer rettferdig samfunn for hele befolkningen. I tiden frem til 2050 vil bruken og hensikten til skatt- og avgiftspolitikken i Nordland være avgjørende for å sikre tilgangen på gode velferdstjenester, samferdselsutbygging og andre nødvendige tiltak for å snu befolkningsutviklingen.

Kemneren, den kommunale skatteinnkreveren, har en viktig oppgave i skattepolitikken. Samfunnet er avhengig av kompetente personer som faktisk krever inn skatten som er fastsatt av politikerne. Den borgerlige regjeringens forslag om å fjerne de lokale kemnerkontorene er ikke bare en del av en storstilt sentraliseringsreform, men har langsiktige negative konsekvenser. Sverige og Danmark har innført lignende reformer og resultatet har vært økt skatteresistens og lavere prosentvis innkreving av fastsatt skatt. I Norge pr idag er den lokale skatteinnkrevingen 99,8%, mens den statlige skatteinnkrevingen er lavere på 99,4%. Å fjerne den mest effektive instansen for å overlate arbeidet til den mindre effektive instansen for skatteinnkreving er en selvmotsigende politikk. AUF i Nordland ønsker å beholde de lokale og effektive kemnerkontorene.

Som sosialdemokratisk organisasjon er vi ikke fremmede for å innføre nye skatter og avgifter der det anses som hensiktsmessig. Primærnæringen er en sektor hvor nye skatter og avgifter kan være aktuelt. Det er dog vår mening at slike nye skatter og avgifter som prinsipp skal gå til kommunene hvor primærnæringen foregår. Dette er hensiktsmessig av flere grunner. Primærnæringene kjennetegnes av å fremstille råvarer som jord, skog, fisk og mineraler. Dette er fysiske råvarer som vanligvis har en fysisk lokasjon i nærmiljøet. Selskaper som

benytter seg av lokalmiljøets ressurser skal som prinsipp bidra med økonomi til lokalmiljøet. Dette har vært et bærende element i blant annet vannkraftsektoren. Primærnæringene befinner seg også gjerne i distriktskommuner med en vanskelig økonomi som trenger innsprøytning av flere midler.

Vi må skape for å dele. Derfor må skatte- og avgiftspolitikken ta hensyn til nye bedrifter. Nye bedrifter har ofte en vanskelig oppstartsperiode med en skjør økonomi. AUF i Nordland ønsker å gi skattefritak for nyetableringer av selskap i Nordland i inntil 2 år. Dette vil gi en lettere start for bedriftene, gjøre det enklere å satse på gründervirksomhet og øke antallet bedrifter som etablerer seg i Nordland.

Eiendomsskatt har vært en stor debatt i Nordland de siste årene. Den økonomiske sulteforingen av kommuner fra regjeringen har ført til økt eiendomsskatt og nytakseringer. Den franske samfunnsøkonomen Piketty har påpekt den negative effekten av konsentrasjonen av kapital i eiendommer. Samtidig er det utfordrende at eiendomsskatten ikke tar høyde for inntekt, arbeids- eller livssituasjon. AUF i Nordland ønsker å gi kommunene adgang til å differensiere eiendomsskatten basert på antall boliger. Dette gir anledning til å kompensere for mangel på hensyn i formen på eiendomsskatten. Dette vil også gi anledning for kommunen til å redusere eiendomsskatten for første bolig. Dette vil gjøre at eiendomsskatten treffer mer sosialt og hensiktsmessig. Samtidig er det viktig å skattlegge aktører med flere boliger hardere. AUF i Nordland mener forskjellen mellom å eie én og flere boliger innad i samme kommune er så stor at det er hensiktsmessig å øke skattenivået.

AUF i Nordland vil:

- Beholde lokale kemnerkontor
- Innføre et prinsipp om at alle nye skatter og avgifter på primærnæringer skal gå til kommunene
- Gi skattefritak for nyetableringer for nye selskap i inntil 2 år
- Gi kommunene adgang til å differensiere eiendomsskatten basert på antall boliger
- At kommuner jobber for å redusere eiendomsskatten for første privatbolig
- Øke eiendomsskatten for utleieboliger betydelig.

5.6 Kommunal sektor

Nordland er et stort og langstrakt fylke med 41 kommuner. Folk har sin hverdag i en kommune og de fleste tjenestene de skulle ha behov for iløpet av et liv leveres av kommunene. Derfor er det viktig at kommunene er rustet for å levere gode tjenester, og hele tiden har blikket fremover både med tanke på utvikling av nye tjenester, klima og omstilling. Oppgavene til kommunen ser helt annerledes ut nå enn de gjorde for 40 år siden og de økonomiske rammene i tiden kan bli strammere. Derfor mener AUF i Nordland at man må tenke nytt i hvordan en kommune driftes.

Dagens kommunekart stammer fra en annen tid før veinettet var fullt utbygd i fylket og da sjøveien var den normale reiseveien. Heldigvis har Nordland nå et relativt godt utbygd veinett i tillegg til moderne og god infrastruktur. Dette gjør at tiden for å tegne kommunekartet i Nordland på nytt er moden. Ambisjonen skal ikke være sammenslåing av kommuner men en mer praktisk opptrekking av kommunekartet. Dette bør gjennomføres for å sikre bedre og kortere reisevei til kommunesentre og lettere administrative inndeling av fylket.

Flere kommuner i Nordland er svært avhengig av en hjørnesteinsbedrift enten det er offentlig virksomhet eller privat. Når slike virksomheter legges ned eller sentraliseres, kan det ramme lokalsamfunn svært hardt og handlingsrommet til en kommune kan forsvinne. Det vil alltid være utfordrende med store omstillinger, men AUF i Nordland mener at kommunene er for dårlig forberedt og rustet for større omstillinger. Derfor bør kommuner der en virksomhet står for 20% eller mer av de totale arbeidsplassene ha en omstillingsplan, i tilfelle nedleggelse eller flytting av arbeidsplasser.

Stadig flere kommuner finner det hensiktsmessig å løse store oppgaver i felleskap, for eksempel renovasjon og avfallshåndtering. Dette bidrar til å levere bedre tjenester til brukere og en mer kostnadseffektiv måte å løse oppgaver på. Dette mener AUF i Nordland er utelukkende positivt. Man har likevel sett noen utfordringer med denne måten å organisere kommunal virksomhet på, og det finnes forbedringspotensiale. Det er utfordringer knyttet til at kommuner har ulike oppfatninger og ulik forståelse av handlingsrommet i egne selskaper

de er medeiere i. Dette frykter AUF i Nordland kan bidra til at man ikke benytter seg av muligheten man har i interkommunale selskaper til å gjennomføre god politikk. Det fins også eksempler på at man internt i kommunene har ulike oppfatninger om styringsrett og mulighet. Derfor vil AUF i Nordland utrede handlingsrommet i IKSer.

Vi står overfor vår tids største utfordring; klimakrisen vi nå er i. Gode klimaløsninger kan ikke bare komme fra nasjonalt nivå. De gode lokale løsningene må gjennomføres lokalt. Derfor mener vi at kommunene har et særskilt ansvar for å gjennomføre i klimaspørsmålet. AUF i Nordland mener at alle kommunale bygg skal miljøfyrtårnsertifiseres innen 2025 og at alle kommunale bygg skal være pluss hus innen 2030. I tillegg mener AUF i Nordland at alle kommunale nybygg skal bygges som pluss hus. Men dette er likevel ikke nok. En av de største utslippskildene er biltrafikk og også der må kommunene bidra med kutt. Det er likevel ikke slik at teknisk drift eller hjemmetjenesten kan slutte å kjøre bil derfor må man benytte seg av de teknologiske løsningene som allerede er tilgjengelig. Derfor mener vi at alle personbiler i kommunal sektor skal byttes ut med plug-in hybrid eller elbiler.

AUF i Nordland vil:

- Tegne kommune kartet i Nordland på nytt
- Pålegge alle kommuner hvor én arbeidsplass står for 20% eller mer av total arbeidsplasser om å ha en omstillingsplan i tilfelle nedleggelser.
- Utrede det politiske handlingsrommet i Interkommunale selskap.
- At kommuner erstatter fossile kjøretøy i sin bilpark med elektriske eller plug-in hybridbiler snarest.
- At alle kommunale bygg miljøfyrtårnsertifiseres innen 2025.
- Alle nye kommunale bygg skal være pluss hus.
- Alle kommunale bygg skal være pluss hus innen 2030.

6. Kultur

Et godt og levende samfunn er avhengig av mer enn bare arbeidsplasser og velferdstilbud. Vi må ha noe å leve for, ikke bare noe å leve av. Kultur har en stor betydning i folks liv og hverdag. Dette er et viktig politikkområde som sosialdemokratiske partier og arbeiderbevegelsen har en stolt historie. Det er vår bevegelse som alltid har kjempet for kulturtilbud til folkemassen og denne tradisjonen må vi holde med. Kultur viser vår felles historie og kulturarv. Vår identitet fra lokalmiljøet, Nordland og Norge er tett knyttet med vår kultur.

Kultur er mer enn bare konserter i kulturhus og den offentlige kulturskolen. Det er små og store idrettslag, friluftsliv, gallerier, museum, sagaspill, festivaler, bygdedager, kulturlandskap og så videre. Mengden og bredden av kultur viser hvor vi som samfunn har vært, hvor vi er og hvor vi vil inn i fremtiden. Et evig spørsmål i kulturpolitikken er hvorvidt det offentlige skal ha ansvar for kulturproduksjon og i hvilken stor grad. Særlig reises spørsmålet om det offentlige skal ha ansvar for massekulturen, dvs store kulturarrangementer, eller for særkulturen. AUF i Nordland mener klart at det offentlige har et ansvar for kultur, men spørsmålet om massekulturen versus særkulturen er noe som må avgjøres i hvert enkelt tilfelle.

Nordland går inn i et lyst tiår for kulturen. Bodø 2024, Narvik 2027, SKREI Temapark i Kabelvåg og utvidelsene ved Nordland Teater i Rana er bare noen få eksempler. Vårt mål med kulturpolitikken må være todelt. Vi må lage en kulturell grunnmur som gjør store kulturarrangementer blir skapt naturlig og er et resultat av et yrende kulturliv. Samtidig må vår kulturpolitikk skape liv og røre i alle nordlandskommuner. Et liv i Nordland skal ikke være et liv uten kultur.

6.1 Ungdomskultur

Ungdom er Nordlands framtid og fylkets avhengighet av ungdom som forblir her må gjenspeiles i kulturpolitikken. Ungdom i Nordland må føle og oppleve at kulturarrangementer for dem eksisterer også. Ungdomskulturen er, som annen kultur, varierende og ulik ut i fra

bosted, sosial bakgrunn og interesser. Et kjennetegn ved ungdomskulturen er at den er flyktig, endrer seg fort i løpet av få år og er svært påvirket av trender. Dette er ikke negativt og gir unge mulighet til å prøve nye ting, utfolde seg og tilegne seg nye opplevelser som taler til dem. AUF i Nordland mener disse premissene er viktig å anerkjenne og møte. Ved organiseringen og tilretteleggingen av ungdomskultur må en ta høyde for disse kjennetegnene. Prinsippene for organisering og tilrettelegging av ungdomskultur må innebære at ungdom får delta aktivt i planleggingen og kulturinstitusjoner som ikke blir fastlåst i tidligere arrangementer.

Fritidsklubber og ungdomskaféer har en lang og god historie. Modellen la opp til en aktivitet i et lokale som var relativt nær barna og unge. Dette gav kulturtilbud, aktiviserte unge og skapte trygge rammer for ungdomsaktivitet. Den økte tilgangen til internett og teknologi har ført til en ny hverdag og nye trender for unge. Vi mener at hensikten med, og behovet for fritidsklubbene og ungdomskaféene eksisterer fremdeles, men er urolige for at den eksisterende modellen ikke tar høyde for denne utviklingen. Internett, flere strømmuttak og “dingser” som chromecast er eksempler på enkle moderniseringer som kan øke populariteten og besøkende.

I 2019 ble kommunale ungdomsråd nedfelt som lov. Dette gir ungdom en større innflytelse og påvirkning rundt beslutninger som påvirker deres hverdag. Ungdomsrådene er en kort og rask måte å ta temperaturen på trender i ungdomskulturen. AUF i Nordland mener alle ungdomsråd bør være involvert i driften rundt ungdomsklubbene. Dette vil gi større makt til ungdommene og involvere dem og deres syn på hvordan ungdomsklubbene skal drives. Dette vil kunne gjøre ungdomsklubbene mer aktuelle og attraktive for bruk blant ungdommene i kommunen.

Ungdommer i regionsentré har fordelen ved relativt større og bredere kulturtilbud, mens ungdommer i distriktene ikke har tilgang til de samme tilbudene. Vi ønsker å oppfordre til interkommunalt samarbeid for å etablere ungdomsfestivaler i regionen. Dette vil gi en større scene for kunstnere og artister i distriktene, skape sosialt samhold i regionen og gir tilskuerne et sterkere kulturtilbud samtidig som det foregår i trygge omgivelser.

AUF i Nordland vil:

- Modernisere konseptet rundt fritidsklubber for ungdom og ungdomskaf er
- Gi ungdomsrådene større innflytelse i driften av ungdomsklubbene
- Etablere samarbeid i regionene for interkommunale ungdomsfestivaler
- Støtte Europeisk Ungdomshovedstad i Bodø 2025

6.2 Idretten

Idrett er både folkehelse og folkelig kulturbærer. I fotballsesongen m ter supportere opp på stadioner, reiser land og strand for   følge sitt fotballlag. På vinteren arrangeres det skil p og norske flagg kan ses på nesten hvert eneste internasjonale skiarrangement. Idretten er roten til yrende folkeliv, sterke følelser og engasjerte ildsjeler med dugnadsånd. Idretten fyller et rom i mange norske og nordlandshj rter. Arbeiderbevegelsen med v r arbeideridrett har vært en god p gangsdriver for folkesj la og vil fortsette   støtte idretten gjennom politiske vedtak.

På tross av kalde vintre, snø og is er Norge en svært liten hockeynasjon. Vi har enkelte store spillere som gjør det stort internasjonalt, som Zuccarello, men idretten som helhet er relativt liten. Bakgrunnen for dette er enkel; mangelen på tilgjengelige baner. Narvik har utmerket seg på kort tid innen ishockey og Arctic Eagles gjør det godt. Ishaller er dog mer enn bare ishockey, men også sk ytel p og kunstløp. Ishaller kan dermed fylle ulikt innhold og kan sammenlignes med flerbrukshall for issport og iskunst. AUF i Nordland støtter is-idretten og vil jobbe for   etablere flere ishaller i Nordland.

Treningsavgiften for barneidretten har vært omdiskutert over lengre tid. Flere påpeker utfordringen ved høye priser og den sosiale ulikheten det kan påføre. Vi er enige i kritikken og deler bekymringen. Barneidretten er en flott arena for sosialisering, aktivitet, utfoldelse og konkurranse. Det er spesielt urovekkende at 15% av alle idrettsklubber i Nordland bruker inntektene fra treningsavgiften for barn på voksenidretten. AUF i Nordland mener voksenidretten må ha mulighet til   finansiere sine egne aktiviteter uten   bruke inntektene fra barneidretten. En slik praksis er både urettferdig mot barna, men støtter opp under et høyt prisregime som skaper sosiale forskjeller. Vi vil oppfordre idrettsklubbene til   stoppe

praksisen umiddelbart og vil undersøke muligheter for å stoppe praksisen gjennom politiske vedtak. Likevel er det nødvendig å se på andre tiltak for å redusere prisen for idrettsdeltakelse for barn. Vi mener derfor det er nødvendig å utrede muligheten for makspris på treningsavgiften.

Norge er en uten tvil en stor skinasjon. Våre skihelter vinner gullmedalje etter gullmedalje, og vi ønsker å støtte denne idretten videre. Med varierende vær og manglende snølag er det behov for å se på alternativer for å sikre adgang til helårlig trening. Enkelte kommuner har laget rulleskianlegg for å gi helårlig treningsmuligheter til idretten. AUF i Nordland støtter dette arbeidet og ønsker flere slike muligheter i kommunene. Tilbudet må ikke nødvendigvis være i like stort omfang som et helt anlegg, men kan være asfaltstrekninger i turområder oppmerket for rulleskimagigheter. Dette vil samtidig gjøre ferdsel i tur og mark bli enklere for de med fysiske funksjonsnedsettelse.

AUF i Nordland vil:

- Opprette ishall i Bodø og Rana
- Ta sterkt avstand fra idrettsklubber som bruker treningsavgiften fra barnefotballen på voksne og vurdere tiltak for å stoppe denne praksisen
- Utrede makspris på treningsavgift for barn
- Oppfordre kommunene og prioritere fylkeskommunale spillemidler til helårlige treningsanlegg for skiidretten

6.3 Kultur for eldre

Dagens eldre lever stadig lengre og med bedre helse. Vi har en senior generasjon som reiser mer, opplever mer og lever mere aktive liv enn tidligere. En aktiv eldregenerasjon er en berikelse for samfunnet og vi må legge til rette for at eldre kan bli mer aktive borgere.

Kultur er en viktig del av livet også når man blir eldre. Derfor må kulturelle opplevelser i større grad inn på institusjoner og andre arenaer der eldre møtes. Derfor vil AUF i Nordland styrke den kulturelle spaserstokken slik at alle eldre får gode kulturelle opplevelser.

Det er også viktig at både eldre og unge møter mennesker utenfor sin egen krets. Derfor bør det legges tilrette for flere møteplasser på tvers av generasjoner. Slik Tusenhjemmet i Bodø er i dag. Der unge, gamle og familier kan møtes på et bredt spektrum av forskjellige arrangementer. De eldre har også en folkehelse som politikken skal legge til rette for. Derfor bør det være slik at eldre som ønsker å være i fysisk aktivitet har gode muligheter for å være det. Derfor ønsker AUF i Nordland at alle kommuner skal arrangere samråd mellom pensjonistforeninger og idrettsklubber slik at eldre lettere kan komme i organisert aktivitet.

AUF i Nordland vil:

- Bevare og styrke den kulturelle spaserstokken.
- Opprette møteplasser på tvers av generasjoner.
- Legge til rette for samarbeid mellom lokale idrettsklubber og pensjonistforeninger

7. Samferdsel

Nordland er et langstrakt fylke med øyer, fjell og fjorder. Å binde fylket sammen er ingen enkel oppgave og det krever den kombinerte innsatsen av veinettet, fly, tog, båt og ferge. Ettersom Nordland har behov for mye ulike samferdsel, en høy pris på drift og investering har det over flere år oppstått uheldige situasjoner knyttet til samferdsel. Nedleggelse, prisstigning og færre avganger har gjort livet i distriktene utfordrende.

Denne utfordringen har skapt opprør og uro hos befolkningen i distriktet. Utfordringene som tas opp må tas på alvor og det er nødvendig å finne løsninger. Gode samferdselsløsninger er nødvendig for å skape forutsigbarhet for befolkningen, næringslivet og beredskapen.

Med den nåværende klimakrisen og behovet for å redusere klimagassutslipp er det nødvendig å modernisere samferdsel og kommunikasjon. Den nåværende grønne satsingen på fergestrekningene er et eksempel på hvilke type tiltak som må iverksettes i større grad frem mot 2050. Hele sektoren må se på ny teknologi, løsninger og tiltak for å nå klimamålene. Muligheten til å ta grønne valg må bli en reell mulighet i Nordland og ikke en floskel. Det krever et offentlig ansvar for å tilrettelegge og investere i grønn teknologi.

AUF i Nordland har tro på et liv i Nordland i nullutslippssamfunnet, men for å realisere dette er det nødvendig å ta kloke valg nå. En for sen innsats vil ha uante negative konsekvenser og det er derfor bedre å investere nå. Vi skal binde Nordland sammen med grønn samferdsel.

7.1 Vei

Veinettet er i dag og vil fremdeles i fremtiden være den viktigste kommunikasjonsåren i Nordland. Veien er viktig for transporteringen av mennesker, varer og tjenester, både internt og mellom kommunene. I et langstrakt fylke som Nordland er det behov for mye ny vei og oppgradering av eksisterende veinett. AUF i Nordland mener det viktig og nødvendig å løfte debatten om samferdselspolitikken i Nordland. Vårt fylke er avhengig av gode veier for å transportere varer ut til verdensmarkedet, transportere folk til arbeid og offentlige tjenester.

I vårt fylke er etterslepet på fylkesveiene på 9 milliarder kroner og dette vises på flere veistrekninger. Etterslepet resulterer i dårligere veiforbindelser, utrygge kjøreforhold for innbyggere og tjenester. Både i hverdagen og ved ulykker er samfunnet avhengig av gode kommunikasjonsforbindelser. Dermed er det spesielt viktig at fylkeskommunen øker innsatsen mot veietterslep i sine økonomiplaner frem mot 2050.

Klimaet er i endring og vi må redusere vårt klimagassutslipp frem mot 2050. Dette hensynet må inkluderes i samferdelspolitikken. Sykkel er et transportmiddel som har fått økende popularitet de siste årene. AUF i Nordland mener tettbygde bygder og særlig bykommuner må innføre og prioritere sykkelplaner. Kommunene bør ha som visjon å etablere sammenhengende sykkelfelt fra store bebyggelser og til sentrumsområdene. Vi har tro på at innbyggere tar gode og klimavennlige valg hvis de blir gitt muligheten. Derfor bør kommunene styrke arbeidet slik at klimavennlige valg i Nordland er en mulighet og ikke en luksus.

Det har vært stort fokus på utfordringene med vogntog på nordnorske veier. 2019 var et ulykkesår for veiene i Nord-Norge med en dobling av antall ulykker med vogntog og de høyeste dødstallene på seks år i Nordland. AUF i Nordland mener det er en uakseptabel situasjon og ønsker å bruke hele verktøykassen for å løse problemet. Ved offentlige anbud ønsker vi å sette krav for leverandører av tjenester og deres underleverandører om norsk lønns- og arbeidsvilkår, samt utstyrskrav til vogntogene i anbudene. Samtidig ønsker vi å innføre et strengere kontrollregime av vogntogene for å øke sikkerheten ved veiene i Nordland. Våre innbyggere fortjener en sikker vei å ferdes på og det er samfunnet sitt ansvar å sikre den tryggheten.

Fylkeskommunen sin grønne satsing med grønne ferger langs kystriksveien skaper et grønt utstillingsvindu for grønn samferdsel i distriktene. AUF i Nordland roser satsingen og ønsker mer av slik satsing. Grønne ferger gir miljøvennlig og bærekraftig samferdsel i distriktene, men det er nødvendig å sørge for at bilene som kjører til og fra fergene også er miljøvennlige. Per i dag er tilgangen på ladestasjoner langs kystriksveien minimale, noe som

er uheldig. Vi ønsker en utbygging av el-ladestasjoner langs kystriksveien slik at hele strekningen kan i realiteten være det grønne utstillingsvinduet som det kan være.

AUF i Nordland vil:

- Halvere etterslepet på fylkesveiene innen 2050
- Innføre helhetlige sykkelplaner i alle kommuner
- Alle offentlige anbud og tjenester som benytter eller har en underleverandør som benytter seg av vogntog skal bare bruke selskap som gir norske arbeids- og lønnsvilkår til sine ansatte
- Ha oftere tilsyn ved vogntog
- Etablere hurtigladere for el-biler ved hyppige avstander langs Kystriksveien

7.2 Jernbane

Jernbane er en viktig brikke for å etablere trygg og effektiv godstrafikk i Nordland. Det grønne skiftet krever at vi ser på nye løsninger for godstrafikken i nord, vi kan ikke lengre ha et dårlig utbygd jernbanenett. AUF i Nordland mener tiden er inne for å bygge jernbanen lengre nord i Nordland. Et av de viktigste næringsområdene i Nordland befinner seg nord for Bodø og har ikke tilgang til å kunne frakte varene og produktene på jernbane. Derfor mener AUF i Nordland at tiden er inne for å utvide Ofotbanen og bygge en jernbane fra Narvik til Tromsø under navnet “Hålogalandsbanen”.

AUF i Nordland mener at kritisk infrastruktur skal eies og drives av det offentlige. Jernbanen er slik kritisk infrastruktur i AUFs oppfatning. Derfor mener AUF i Nordland at jernbane skal drives av det offentlige og ikke av private. Privatiseringen av Nordlandsbanen var et feilgrep, både med tanke på tilbudet, infrastruktur men også tryggheten i de ansattes arbeidshverdag.

Når svenske SJ tar over driften av Nordlandsbanen møter studentrabatter og periodebilletter en usikker fremtid. AUF i Nordland mener at uavhengig av operatør må studentbilletten og periodebilletten for studenter bevares. Dette for å flytte trafikk over fra vei til jernbane. Vi kan ikke opprettholde dagens biltrafikk skal vi klare det grønne skiftet.

Dagens Saltenpendel er et populært kollektivtilbud og er helt elementært i å opprettholde en felles bo og arbeidsregion i Salten. Tilbudet er i dag så populært at AUF i Nordland ser behovet for å øke kapasiteten i rushtiden derfor ønsker vi å innføre et ekstra togsett under de mest belastende periodene i døgnet.

AUF i Nordland vil:

- Oppheve privatiseringen av Nordlandsbanen
- Bygge Hålogalandsbanen
- Bevare periodebilletten for studenter på Saltenpendelen og Helgelandspendelen.
- Halvere prisen på periodebilletten for studenter på Saltenpendelen og på Helgelandspendelen.
- Innføre et ekstra togsett i rushstiden på Saltenpendelen.

7.3 Sjøfart

Nordland er et fylke som helt siden før vikingtiden har livnært seg av havet om det er fiskeri, petroleum eller som reisevei for folk og varer. Det er lite som tyder på at dette er noe som kommer til å endre seg i fremtiden. Uten ferger, hurtigbåter og havner ville fylket stått helt stille. Så for dem som skal mene noe om Nordlands fremtid bør mene noe om sjøfart. I dag står vi overfor flere store utfordringer innen sjøfarten spesielt med tanke på kostnader og tilbudsstruktur samtidig som vi skal gjennom en stor grønn omstilling i sektoren. Dette krever sosialdemokratiske løsninger og en sosialdemokratisk hånd på rattet.

Regionreformen byr på mange utfordringer men også noen muligheter. Fylkeskommunen skal ifølge stortinget overta ansvaret for de statlige fiskerihavnene. Dette gjør at fylket får en unik mulighet til å ta ansvar og redusere utslippene fra næringen. Vi ser at utviklingen av hybride og helelektriske fiskefartøy går stadig raskere og det må legges til rette for at dette kjapt kan tas i bruk i Nordland. Derfor mener AUF i Nordland at alle fiskerihavner skal tilby landstrøm og lademuligheter for hybride og helelektriske fiskefartøy. Det offentlige må vise lederskap innenfor klimaløsninger og skal gå foran når det kommer til å kutte utslipp i

sjøfarten. Derfor mener AUF i Nordland at alle ferger og hurtigbåter som enten eies og drives av det offentlige eller er på oppdrag for det offentlige bør bli fossilfrie innen 2030.

En viktig del av regionreformen var et fylkene skulle overta drift og eierskap til fiskerihavnene noe som i et fylke som Nordland vil være en stor og viktig oppgave. Dette er noe AUF i Nordland ser positivt på men med noen betingelser. Over tid har regjeringen kuttet i budsjettene til fiskerihavnene noe som har resultert i mindre investeringer og vedlikeholdsetterslepet er stort. Samtidig sikrer heller ikke regjering tilstrekkelig finansiering til fiskerihavnene slik at fylkeskommunene vil bli handlingslammet. Dette mener AUF i Nordland er svært bekymringsverdig og at før fylkene tar over fiskerihavnene må det sikres tilstrekkelig finansiering.

Den borgerlige regjeringens sulteforing av kommuner og fylker får konsekvenser for innbyggerne i distriktene. Etter omleggingen av det fylkeskommunale inntektssystemet har den direkte konsekvensen vært økning i fergeprisen. Dette gjør hverdagen og ferieturene i Nordland svært vanskelig. AUF i Nordland mener det skal være mulig å leve i distriktene. Vi vil endre inntektssystemet slik at det tar høyde for kostnadene ved fergedrift.

AUF i Nordland vil:

- Tilby landstrøm og lademuligheter ved samtlige fiskerihavner innen 2025.
- Følge opp og ferdigstille utbedringer av fiskerihavner i henhold til Arbeiderpartiets alternative nasjonale transportplan.
- Utfase fossildrevne hurtigbåter og ferger innen 2030
- Øke den statlige økonomiske fergestøtten

7.4 Luftfart

På grunn av vår geografi og vår spredte bosetting er fly vårt viktigste kollektivtilbud. Selskapene som opererer her nord driver med en vanskelig topografi og i et værhardt fylke. Med mange små lufthavner har de fleste av oss god tilgang på lufttransport og for mange lokalsamfunn og flytilbudet er selve eksistensgrunnlaget for øykommuner som for eksempel

Røst. På grunn av viktigheten og utfordringene luftfarten har her nord er det svært viktig at de som opererer har gode og forutsigbare rammevilkår for å sikre en stabil og langsiktig drift.

Slik som alle andre næringer må luftfarten jobbe for å kutte i sine utslipp, og en drastisk reduksjon i trafikken er verken hensiktsmessig eller realistisk i et fylke som Nordland, derfor må man se på andre løsninger. Utviklingen av utslippsfrie fly går stadig raskere og Widerøe håper at flyene som skal erstatte Dash 8 skal være helelektriske. Skal man få til dette kreves det en aktiv politikk som tør å satse på nye ideer for å møte fremtidens utfordringer.

Årsaken til at Norge løftes frem som en suksess innen bruk av elbiler og elbilsalg er fordi politikken har lagt til rette for det. Elbiler har fått fritak for flere avgifter blant annet årsavgift og redusert bompengesats for å gjøre det økonomisk lønnsomt å velge elbil. Det samme må vi gjøre innen luftfarten. Derfor bør momsen refunderes på flybilletter på el og hybridfly og det bør gjøres et fritak for flypassasjeravgiften. Dette for å gjøre det slik at selskap som opererer nullutslipps fly kan tilby lavere priser enn konkurrentene kan og det blir da mer attraktivt å velge miljøvennlig.

Det vil også kreve mye ny infrastruktur når nullutslippsflyene skal fases inn på markedet. Derfor må Norge som har offentlig eierskap til lufthavnene gå foran.

AUF i Nordland vil:

- Beholde kortbanenettet i påvente av elektriske fly
- Fritak for moms for de som kjøper billett med elfly/hybridfly
- Redusert sats for passasjeravgift
- Myndighetene må legge til rette for infrastruktur på flyplassene (lademuligheter og eventuelt fyllingsmuligheter for hydrogen)
- Sette miljøfly som anbudskrav i fremtidige anbud.

8.Helse og omsorg

En god helse og omsorgspolitik er viktig for at befolkningen skal kunne leve gode liv og det er viktig for å sikre tilflytting til fylket. Nordlendinger lever kortere enn resten av befolkningen og vi tar i større grad enn snittet selvmord. Dette er utfordringer politikken må ta tak i. Samtidig er det lokaliseringsdebatter rundt om i fylket som er vanskelige. Vi som sosialdemokrater skal alltid være opptatt av de sakene som er viktig for folk i hverdagen og lite er viktigere enn egen helse.

Det skal være et viktig sosialdemokratisk prinsipp at helsevesenet skal eies og drives av det offentlige. Her må AUF være tydelig våre velferdstjenester skal ikke settes ut til private som skal drive profitt. Det skal være gode og inkluderende arbeidsvilkår helsesektoren og den eneste måte dette kan sikres på er gjennom offentlig eierskap.

Helsepolitikken er mer enn fysisk helse vi har alle psykisk helse som trenger like mye oppmerksomhet. Den psykiske helsen har alt for lenge hatt for lite oppmerksomhet i samfunnet, heldigvis er dette i ferd med og snu. AUF i Nordland vil ha psykisk helse enda høyere på agendaen. Derfor skal vi alltid være en pådriver for å sette psykisk helse enda høyere på dagsorden.

Den beste helsepolitikken er forebyggende arbeid er kanskje det beste helsearbeide vi kan drive. Derfor er det viktig at man arbeider godt med folkehelsearbeid. Dette er spesielt viktig i en tid der stadig flere nordmenn får livsstilssykdommer som diabetes, hjerte og karsykdommer. Bedre allmennhelsen er nøkkelen og det krever et godt folkehelsearbeid.

8.1 Helse

Skal vi få nye nordlendinger må det føles trygt å bo her og da må helsevesenet stå av samme beredskap og kvalitet som i resten av landet. Dette krever en satsing, men samtidig også stabilitet og forutsigbarhet for innbyggerne i Nordland. Vi er på vei inn i en fastlegekrise, da

spesielt i distriktene. Denne må håndteres politisk. Derfor vil AUF i Nordland øke andelen gjeldssletting for leger ansatt i distriktene med 10 000 kr.

Ved helseforetaksreformen av 2002 ble helsesektoren inndelt i to deler: Spesialist- og generalisthelsetjenesten. Ideen var at Generalisthelsetjenesten (kommunene) skal henvise pasientene til spesialistene. Der skal de få behandlingen og deretter sendes tilbake til generalistene for rehabilitering og oppfølging. Utfordringen i dagens system er leveringen av pasientene tilbake til generalisthelsetjenesten. Kommunene har oppdaget at det er billigere å nekte mottak av pasienter, på tross av bøter, enn å opprettholde et tilfredsstillende rehabiliterings- og oppfølgingstilbud. Konsekvensene av dagens praksis er en spesialisthelsetjeneste som er fylt med utskrivningsklare pasienter som tar sengeposter og dermed forhindrer nye behandlinger. Denne praksisen er ikke akseptabel. Den forhindrer rehabilitering og nye behandlinger. Vi vil derfor øke bøkene for kommuner som ikke tar imot utskrivningsklare pasienter.

Over lengre tid har det vært det vært en bitter strid på Helgeland om lokalisering av fremtidige sykehus. AUF i Nordland mener det er uheldig at helseministeren ikke har klart å skape ro i regionen men bidratt til økt usikkerhet. Nå har helseministeren endelig konkludert i saken om at en to sykehusmodell med lokaliteter i Mo i Rana og Sandnessjøen, dette mener AUF i Nordland er riktig beslutning i saken og håper at dette kan bidra til ro og sikkerhet på hele Helgeland. Uansett lokalitet kan ikke AUF i Nordland stille seg på en sykehusmodell med bare ett sykehus.

AUF i Nordland vil:

- Øke andelen gjeldssletting for leger ansatt i distriktene med 10 000 kr
- Øke boten for kommuner for å ikke ta imot pasienter fra sykehusene
- Støtte to sykehus på Helgeland, ved Rana og Sandnessjøen

8.2 Folkehelse

Folkehelsebegrepet er både stort og vidt. Det rommer alt fra kultur til turstier og skoler og barnehager, samt alt innimellom. Ved hjelp av aktiv bruk av folkehelse i kommunene rundt om i fylket, har en en unik mulighet til å utjevne sosiale helseforskjeller. Folkehelsetilbudene skal være billig og lett tilgjengelig, for alle og enhver. Dette vil legge til rette for god trivsel, både sosialt og psykososialt. Folkehelse kan være en bidragsyter til bedre psykisk helse, da bedre sosiale og miljømessige forhold fører til generelt sett bedre helse. En av helsesektorens viktigste oppgaver frem mot 2050 vil være å utjevne sosiale helseforskjeller; et arbeid folkehelse kan være en enorm ressurs i.

De sosiale helseforskjellene er tydeligere og tydeligere, i alle samfunnets aspekter, også folkehøgskoler. Det finnes en folkehøgskole som vil utjevne noen av disse forskjellene; Sjunkehatten folkehøgskole. Dette er en folkehøgskole som skal være for mangfoldet, og tilby aktiviteter som passer for alle, slik at man uansett bakgrunn skal få en unik inngang i voksenlivet. En slik mulighet som dette prosjektet er, finnes det ikke mange av. Det er derfor ekstremt viktig at vi er flinke til å ta de som dukker opp. Folkehelsen til befolkningen i hele Nordland vil bedres av et slikt tilbud legges her, og det vil også gagne resten av landet.

Folkehelserådgivere har en unik mulighet til å samle kommunens innbyggere på tvers av generasjonene. De kan jobbe tett med yngst og eldst, og dermed få til flere spennende samarbeid. Ved et slikt samarbeid vil kommunene som helhet bindes tettere sammen og det generelle psykososiale miljøet vil da bli bedre.

Helsefremmende skoler og barnehager bidrar til bedre sosiale og miljømessige forhold. Barn og ungdom vil få mulighet til å få mer fysisk aktivitet inn i hverdagen sin, og vil med dette på et generelt nivå føle seg bedre og få mer energi. Det ligger enormt mye folkehelse i fysisk aktivitet, og når det finnes enkle tiltak for å innføre dette, burde disse satses på.

Helsefremming av skoler og barnehager vil ikke bare føre til økt fysisk aktivitet, det vil også gjøre det sosiale miljøet bedre. Da vil barna ha det bedre med de rundt seg, og dermed også få en mer produktiv skolehverdag. Skolehelsetjenesten er også en stor del av helsefremmingen,

og gjør at det psykososiale miljøet bedrer seg, og at man føler seg tryggere på skolen. Døren skal være åpen, godet skal være mulig å få en drop-in time.

Statistikk viser at nordlendinger dør tidligere enn resten av landet. Menn kommer dårligst ut med en høyere dødelighetsprosent innen kreft, voldsomme dødsfall, hjerte- og karsykdommer. Utfordringen med dødsfallproblematikken er at den tilsynelatende ikke har én god forklaring. Hverken distanse til sykehus, næringsvirksomhet, geografi eller utdanningsnivå er utslagsgivende i statistikken. En mann med høy utdanning har lavere forventet levealder enn en kvinne med grunnskoleutdanning som hennes øverste fullførte utdanning.

AUF i Nordland vil:

- Støtte opprettelsen av Sjunghatten folkehøgskole
- Få folkehelserådgivere i flere kommuner
- At alle skoler og barnehager i fylket skal være helsefremmende
- Ha tidligere og bedre forebyggende tiltak mot livsløpssykdommer
- Ha en forskningsgruppe som spesifiserer seg på levealder i Nordland, for å finne ut hvorfor folk i Nordland generelt sett har lavere levealder enn resten av landet

8.3 Omsorg

Vi blir stadig flere eldre og dette er bra, det tyder på at sosialdemokratiet har lyktes, men dette gir noen utfordringer for hvordan vi skal rigge omsorgstjenester i tiden fremover. Behovet for interkommunalt samarbeid spesielt i de minste kommunene kan komme til å øke. Det er en modell flere kommuner i dag praktiserer. AUF i Nordland mener denne selskapsformen vil være nødvendig i fremtiden for å realisere et verdig omsorgstilbud i distriktene.

Befolkningsutviklingen i Nordland har ikke bare negative konsekvenser for økonomiske overføringer og næringspolitikken, men har en særlig betydning for helsesektoren. Økningen av antall eldre kombinert med utflytting og lave fødselstall skaper en særlig uheldig situasjon

innen helse. I flere kommuner må all ny ledig arbeidskraft gå til helsetjenester for å produsere velferdstjenestene i kommunen. Den nødvendigheten vil ha en særlig effekt på næringsliv, utdanning, administrasjon, kulturliv og andre viktige oppgaver. Derfor oppfordrer AUF i Nordland til økt samarbeid mellom kommunene i Nordland og ønsker at det skal opprettes flere interkommunale selskap for å sikre bedre omsorgstjenester i kommunene. Effekten av interkommunale omsorgsselskaper vil være lav eller liten mulighet til å motta tjenester i hjemkommunen sin, men alternativet er en mangel på tilgang på velferdstjenester.

Eldre lever lengre, men er samtidig friskere enn før. Den generelle helseutviklingen siden 1970-tallet har ført til flere eldre og flere friske eldre. Dette er en positiv trend for personene selv, deres nærmeste og lokalsamfunnet. Samtidig er det flere utfordringer knyttet til hvordan vi tilrettelegger og tilbyr tjenester og omsorg til de eldre. AUF i Nordland ønsker å satse på i større grad på eldrekollektiv for å gi eldre et trygt lavterskel omsorgstilbud som samtidig utfyller deres psykososiale behov. Eldrekollektiv vil kunne gi trygghet, fellesskap og gjøre det enklere å fange opp endringer i helsen deres.

Et viktig bidrag til hverdagen for eldre i omsorgsboliger har vært livegledesykehjems-ordningen. Ordningen fokuserer på å tilby og tilrettelegge for blant annet aktiviteter ute, med dyr, barn og kultur. AUF i Nordland mener prinsippene for livsgledesykehjem bør være styrende for tilbudene som gis til våre eldre. Likevel har bare tre kommuner i Nordland livsgledesterifiserte sykehjem. Dette ønsker vi å endre. Vårt mål er at alle sykehjem i Nordland skal oppnå livsgledesertifisering.

Personer med psykiske funksjonsnedsettelse har krav på god og verdig omsorg. Samtidig skal ikke deres hverdag være preget av å leve på en institusjon. Mange har evne og ønske til å leve normale liv og være en del av fellesskapet. Dette skal arbeiderbevegelsen støtte helrøstet. Deres omsorgstilbud må i større grad enn i dag reflektere en normal hverdag og ikke institusjonalisering. Friske mennesker trenger ikke å bli satt på institusjon, men tillit.

AUF i Nordland vil:

- Opprette interkommunale omsorgsselskaper for distriktskommuner med lav forsørgelsesgrad

- Bygge flere eldrekollektiv
- Utvikle og innføre livsgledesykehjem-ordningen i flere kommuner
- Dreie om omsorgen av personer med psykisk funksjonsnedsettelse fra institusjoner til per personalisert omsorg.

8.4 Psykisk Helse

Hjernen er en del av kroppen og derfor må vi likestille psykisk helse med fysisk helse. Psykisk helse mer og mer på dagsorden, det er utelukkende positivt. Men ord må bli til handling derfor kreves det en mer aktiv politikk på området. AUF i Nordland mener det må bygges flere institusjonsplasser som er tilgjengelig for ungdom. Både plasser for akutt psykisk uhelse og langtidsplasser.

Rus- og psykiatritjenesten i Mosjøen leverer svært gode resultater og dette må satses på også i fremtiden. Tjenesten er også en viktig del av sykehusforliket på Helgeland og at dette kan være en bidragsyter for å skape ro i hele regionen. Samtidig mener AUF i Nordland at dette er en institusjon som sitter på mye unik kompetanse som må bevares.

En stor utfordring er at den gjennomsnittlige innbygger i Nordland ikke har kompetanse til å kjenne igjen psykiske lidelser blant sine venner og omgangskretser. Derfor må dette inn i skoleverket før man kommer på videregående. AUF i Nordland mener derfor at det skal inn på pensum i ungdomsskolen for hvordan kjenne igjen de mest vanlige psykiske lidelsene blant ungdom.

De siste årene har flere kommuner ansatt psykiske helserådgivere i skoleverket. Deres formål er å forebygge og øke kunnskapen om psykisk helse blant barn og unge. AUF i Nordland er svært positive til ansettelsene. Vi ønsker ansette helserådgivere ved alle videregående skoler i Nordland på heltid. Erfaringene med mangel på tilgang på helsesykepleiere de siste årene viser behovet for fast tilstedeværelse for helserådgiverene. Når ungdom trenger hjelp kan de ikke møte en stengt dør.

AUF i Nordland vil:

- Ha flere institusjonsplasser tilgjengelig for ungdom, både akutt- og langtidsplasser
- Styrke rus- og psykiatritjenesten i Mosjøen
- Innføre kunnskap om å gjenkjenne psykiske problemer på ungdomsskolen og i videregående utdanning
- Opprette psykisk helserådgivere ved alle videregående skoler

Forslag 13

Forby innkjøp av tjenester og produkter fra bosettinger på okkupert område

Forslagsstiller: Sentralt

Verdenssamfunnet spiller et dobbeltspill når vi på den ene siden erklærer de israelske bosettingene på palestinsk område for ulovlig, og samtidig velger å handle med okkupantene. Nå viser Irland vei for å knytte økonomiske sanksjoner til kritikken. Det er helt naturlig at Norge følger etter.

Israelske bosettinger på okkupert palestinsk område er folkerettsstridige, og anerkjennes ikke som en del av Israel av Norge, EU eller FN. Handel med israelske bosettinger bidrar til å støtte opp om en folkerettsstridig situasjon.

AUF mener Norge må forby import og salg av varer og tjenester fra okkuperte områder. Bosettinger er klare brudd på folkeretten, og gjennom å drive handel med varer og tjenester fra slike områder, bidrar man økonomisk til folkerettsbruddene.

De israelske bosettingene er i strid med Genèvekonvensjonen artikkel 49 og resolusjoner fra FNs sikkerhetsråd. Likevel får de lov å vokse hver eneste dag. Irlands parlament vedtok et lovforslag som forby import og salg av varer fra områder som verdenssamfunnet anerkjenner som okkuperte. Norge kan bidra på samme måte, og dermed legge økonomisk press for å få okkupasjonen til å opphøre.

I desperate forsøk på holde makten har statsminister Netanyahu lovet å okkupere hele Vestbredden. Okkupasjon er blitt en politisk mynt for å vinne valg. Mennesker som lever under konstante folkerettsbrudd er taperen.

Kommune- og bystyrene i Norge kan vedta at de ikke skal kjøpe inn varer fra okkuperte områder. Kommuneøkonomien i Norge er enorm, og er en stor markedsfaktor. Norske kommuner må bruke makten de har til å bidra i kampen for et fritt Palestina.

Frem til forbud mot innkjøp av tjenester og produkter fra bosettinger på okkupert område innføres, bør det innføres en obligatorisk merkeordning av bosettervarer, slik at det klart fremkommer om varer er produsert i ulovlige bosettinger, i tråd med EUs "Interpretative Notice on indication of origin of goods from the territories occupied by Israel since June 1967".

AUF i Nordland vil:

- Forby handel fra okkupert territorium etter modell fra Irlands parlamentsvedtak
- Innføre kommunal boikott av varer produsert på okkupert jord
- Frem til forbud er innført, kreve en obligatorisk merkeordning av bosettervarer

Forslag 14

Forby atomvåpen

Forslagsstiller: Sentralt

AUF er dypt bekymret for den økende risiko verdens atomvåpen utsetter oss for. Verden har mange ganger vært på randen av kjernefysisk katastrofe som følge av spenninger, misforståelser, tekniske feil og ulykker. Å fortsette og satse på kjernefysisk avskrekking setter livet på jorda i fare, og makta over de beslutningene ligger hos statsledere hvor flertallet har et mildest talt anstrengt forhold til demokrati og menneskerettigheter.

AUF er positive til den fremforhandlede enigheten om å innføre et globalt atomvåpenforbud med mål om å bli gjeldende internasjonal rett. Helt siden Einar Gerhardsens tid har AUF vært tydelige i vår kamp mot atomvåpentrusselfen, og AUF er klare til å fortsette arbeidet med gjensidig nedrustning og avskaffelse av verdens atomvåpen.

FN-traktaten som forbyr atomvåpen er et viktig skritt på veien mot en atomvåpenfri verden. AUF mener det er skuffende at Høyre- og Frp-regjeringa har satt Norge på sidelinja i det internasjonale presset for å forby atomvåpen. AUF ønsker å videreføre det arbeidet den rødgrønne regjeringa la grunnlaget for da vi deltok i oppstarten av arbeidet med FN-traktaten, og AUF ønsker at Norge igjen skal ta en aktiv rolle i atomvåpenspørsmålet i internasjonal politikk. AUF har som mål at Norge undertegner atomvåpenforbudet, og ønsker med det å bidra til at atomvåpen stigmatiseres som uakseptable våpen. Norge bør tilslutte seg denne internasjonale bevegelsen, slik at vi kan få en fortgang i det fastlåste arbeidet med gjensidig og balansert kjernefysisk nedrustning og deretter avskaffe disse våpnene.

AUF i Nordland vil:

- At Norge skal undertegne og ratifisere FN-traktaten som forbyr atomvåpen, og i påvente av dette ønske den velkommen og delta som observatør på statspartsmøtene.
- At Norge skal ta en lederrolle i det internasjonale arbeidet med global nedrustning og avskaffelse av verdens atomvåpen, og jobbe aktivt for å samle atommaktene til en forpliktende nedrustningsavtale.

Forslag 15

Fordømme Tyrkias invasjon – fritt Kurdistan

Forslagsstiller: Sentralt

I kjølvannet av Tyrkias invasjon av de kurdiske områdene i Nord-Syria, også kalt Rojava, har kurdernes situasjon blitt reaktualisert.

I dag utgjør kurderne i Irak, Iran, Syria og Tyrkia omtrent 30-40 millioner mennesker, og er den største folkegruppen uten egen nasjonalstat. Kurdere i Irak, Iran, Syria og Tyrkia har blitt undertrykket politisk, økonomisk og kulturelt gjennom historien. Tyrkias invasjon av Nord-Syria føyer seg inn i rekken av systematisk menneskerettighetsbrudd overfor den kurdiske minoriteten i området.

Tyrkia er en viktig partner for Europa, et NATO-medlem og det største demokratiet i regionen, men likevel ser Arbeiderpartiet de økende autoritære trekkene i Tyrkia med stor bekymring. Arbeiderpartiet krever at grunnleggende menneskerettigheter som pressefrihet overholdes, at demokratiske prinsipper respekteres, og at tyrkiske myndigheter etterlever grunnleggende rettsstatsprinsipper.

Arbeiderpartiet vil ta en lederrolle og legge til rette for samtaler om kurdernes rettigheter med disse landene, samt støtte de demokratiske kreftene i Kurdistan i arbeidet med etableringen av en selvstendig stat. Kurdistan har over de siste årene tatt markante skritt i demokratisk retning, og er en av de demokratiske og stabile kreftene i regionen. Det er viktig at norske myndigheter opprettholder en tett politisk dialog med myndighetene i Kurdistan-regionen. Samarbeidet skjer i dag på både humanitært og sikkerhetspolitisk grunnlag, og bidrar til utvikling på flere nivåer i samfunnet.

AUF i Nordland vil:

- At Norge fordømmer invasjonen av Nord-Syria
- At Norge i FN, NATO og andre internasjonale organisasjoner skal bruke sin stemme for å protestere mot Tyrkias militære operasjoner og brudd på folkeretten
- Stoppe alle former for eksport av A- og B-materiell til Tyrkia. Dette gjelder også stans i allerede eksisterende avtaler inngått med Tyrkia
- At Norge skal ta rapportene om mangelfull og urettferdig domstolsbehandling av journalister, politiske aktivister og menneskerettighetsforkjempere i det tyrkiske rettssystemet på alvor, og kritisere denne praksisen internasjonalt
- At Norge skal støtte det kurdiske folket gjennom å ta en lederrolle og legge til rette for samtaler om kurdernes rettigheter med de berørte landene
- At Norge skal fordømme at den kurdiske befolkningen blir straffet for å utøve språk og kultur
- At Norge skal jobbe for at Kurdistan får observatørstatus i FN
- At Norge skal støtte de demokratiske kreftene i Kurdistan i arbeidet med etableringen av en selvstendig stat

Forslag 16

5 utjevningskrav i kampen mot økte forskjeller

Forslagsstiller: Sentralt

Som sosialdemokrater er kampen mot økte forskjeller mellom folk en av de viktigste kampene vi tar. Vi tror på en fremtid for alle, der alle er like mye verdt. Uansett hvem du er, hvor du kommer fra eller hvor mye penger foreldrene dine har, så skal du ha muligheten til å lykkes. Etter 6 år med Frp- og Høyre-regjering har vi et samfunn med økende ulikhet mellom de som har mest fra før og de som har minst.

Noe av det som gjør Norge til det flotte landet å bo i, er at vi har små forskjeller mellom folk. Land med små forskjeller er bedre å bo i for alle. Små forskjeller fører til mindre kriminalitet, høyere levealder, bedre utdanningsnivå og høyere sosial mobilitet. Små forskjeller er dessuten bra for økonomien som helhet. Samtidig ser vi en samfunnsutvikling der forskjellen mellom de som har lite og de som har mye vokser forttere enn noen ganger før.

Tidlig i 2019 sa Statistisk Sentralbyrå at Norge for første gang i historien ikke er et likhetssamfunn. Norges 10% rikeste eier over 60% av all formuen vår, samtidig som andelen barn under 18 år som lever i familier med vedvarende lavinntekt har tredoblet seg siden 2001. Skal vi ha et samfunn der vi lykkes, kan vi ikke akseptere at ulikhetene i Norge fortsetter å utvikle seg på samme måten som den utviklingen vi har sett de siste 20 årene. Ulikhet skaper et samfunn med større forskjeller, større avstand mellom folk, mindre tillit og flere som faller utenfor fellesskapet.

Når vi vet at dårlig råd går i arv og fører til lav sosial mobilitet, kan vi ikke sitte stille og se på at det skjer. Med stadig høyere makspris i barnehagen, idrett som fordyrer seg, færre fritidsklubber og en galopperende boligprisvekst der bolig har utviklet seg til å bli et investeringsobjekt fremfor et hjem, er det på tide å ta grep. Arbeiderpartiet mener løsningene er basert på vårt prinsipp om at vi skal universelle ordninger i velferdsstaten, som alle får ta del av uavhengig av økonomi.

Arbeiderpartiet mener det er et viktig prinsipp at vi har universelle ordninger i velferdsstaten, og som alle får ta del av uavhengig av økonomi. Barnetrygden er en slik ordning og har vært et viktig redskap for å minske barnefattigdommen. Barnetrygden har i falt i verdi de siste årene samtidig som fattigdommen har økt. Ifølge SSB har kutt i barnetrygden direkte innvirkning på andelen barn som vokser opp i familier med dårlig råd. Arbeiderpartiet mener derfor at barnetrygden trenger et løft.

Hver eneste dag møter 14% av alle skolebarn i den norske skolen opp på skolen uten matpakke. Det tilsvarer over 50 000 barn som må gå gjennom skoledagen på tom mage. Å sørge for at barn spiser sunn mat i løpet av skoledagen er noe av det mest effektive vi kan gjøre for folkehelsen og for utjevning av sosiale forskjeller. Studier har vist at frokostinntak kan ha positiv effekt på skoleprestasjoner, blant annet på kognitiv funksjon, konsentrasjon og akademisk prestasjon. Skolemat er dermed bra både for sosial utjevning og godt læringsutbytte.

Dagens kostnader knyttet til idrettsdeltakelse og fysisk aktivitet er alt for høye. Undersøkelser viser at en aktiv 14-åring som spiller fotball eller håndball aktivt kan ende med å bruke rundt 20 000 kroner i året på lisens, utstyr, reiser, klubbmedlemskap og andre avgifter for deltakelse. Arbeiderpartiet mener at dette bidrar til å skape sosial ulikhet i ungdomsidretten og dermed et classeskille mellom folk som har råd til å drive med idrett og folk som ikke har det.

Fritidsklubber som møteplass for ungdom skaper en arena der ungdom fra ulike vennegjenger kan treffes og bli kjent med hverandre. Ungdom som vokser opp i familier med dårlig råd oppgir et ønske om fritidsklubber eller et sted der de kan møte andre ungdommer utenfor hjemmet. Ved å ha et krav om fritidsklubber i alle norske kommuner, unngår en at det er tilfeldig hvilke ungdommer som får et godt fritidstilbud, men sikrer at alle ungdommer får et fristed der de kan oppleve mestring, læring, utvikle sosiale ferdigheter og mindre utenforskap.

AUF i Nordland vil:

- Øke formuesskatten til 2013-nivå.
- At barnetrygden trenger en generell økning, og at den skal dobles fra dagens nivå.
- Ha gratis skolemat ved alle grunnskoler og videregående skoler.
- At alle norske kommuner skal ha utstyrlager for utlån av sportslig utstyr slik at flere skal ha råd til å delta i organisert idrett.
- At alle norske kommuner skal tilby fritidsklubber, ungdomshus eller lignende åpne møteplasser for ungdom som oppleves relevant og bidrar til sterkere fellesskap, økt livskvalitet og økt mestring.

Forslag 17

Avskaff abortnemndene

Forslagsstiller: Sentralt

For mange kvinner er abort et krevende valg, med mange etiske problemstillinger knyttet til seg. Arbeiderpartiet mener at kvinners rett til selvbestemt abort er en viktig rettighet som må styrkes. Dagens abortlov slår fast at den gravide er suveren i sin avgjørelse fram til uke 12. Hvis ønsket om abort inntreffer etter uke 12 må den gravide søke til en abortnemnd. For vedtak om innvilgelse fordres enstemmighet.

I 2016 behandlet nemndene 654 søknader om abort etter 12. uke, hvorav 569 av disse ble innvilget. Av sakene som gikk videre til den sentrale klagenemnda ble 19 innvilget og 12 avslått. Abortnemndenes overveldende positive vedtak viser at det er etisk og medisinsk forsvarlig å utføre abort til og med uke 18. I Sverige har kvinner rett til selvbestemt abort fram til uke 18. Når vi over en femårsperiode har opplevd at om lag 70 norske kvinner har reist til Sverige og England for å gjennomføre aborter som burde vært gjennomført på deres lokale sykehus, er det grunn til bekymring.

Ved en avvikling av abortnemndene ser Arbeiderpartiet fortsatt behov for rådgivning, veiledning og bistand til kvinner og familier som velger å utføre abort, og mener at tilbud om råd og veiledning alltid bør være tilstede for kvinner som velger å ta abort. Det siste kvinner i en sårbar situasjon trenger er mer skam og skyld. Arbeiderpartiet vil derfor avskaffe ordningen med nemndene og sikre selvbestemmelse frem til uke 18.

Forslag 18

Kampen mot voldtekt og seksuelle overgrep

Forslagsstiller: Sentralt

Kjønnsbasert vold, inkludert voldtekt og annen seksuell vold, er et alvorlige angrep på enkeltmennesket sine rettigheter og grunnleggende frihet. Den norske straffeloven stiller fremdeles krav om at vold, trusler og bevisstløshet må dokumenteres før et overgrep kan etterforskes og påtales som voldtekt. Mangel på samtykke til seksuell omgang er i seg selv ikke nok. Det er med andre ord ikke nok at man ikke ville. Norge har gjentatte ganger fått kritikk av FN for dette. Både FNs Kvinnekomité, FNs Menneskerettighetskomité og FNs Komité mot tortur har oppfordret norske myndigheter til å sørge for at straffeloven tydelig fastslår at voldtekt er seksuell omgang uten oppriktig samtykke.

Internasjonal rett er helt klar: seksuell omgang uten samtykke er voldtekt. Det er i dag åtte europeiske land – Irland, Storbritannia, Belgia, Kypros, Tyskland, Island, Luxembourg og Sverige – som har en samtykkebasert voldtektslovgivning. I Danmark har opposisjonen fremmet et forslag til en samtykkebasert voldtektsbestemmelse, mens den danske regjeringen har lovet et eget lovforslag i begynnelsen av 2020. Også i Finland jobbes det med en endring i voldtektsbestemmelsen. I løpet av noen få år kommer Norge dermed til å være det eneste landet i Norden med en voldtektsbestemmelse i straffeloven som hører det forrige århundre til.

Vi som samfunn må i større grad verne om mennesker som opplever overgrep. Dette krever at vi som samfunn prioriterer forebygging i klasserommet, prioritering av midler hos politiet, kapasitet på mottak og ikke minst: en omdefinering av begrepet voldtekt til å gjelde all seksuell omgang uten samtykke.

AUF i Nordland vil:

- At norsk voldtektslovgivning endres slik at voldtekt defineres som ufrivillig seksuell omgang, også kalt samtykkelov.
- At kampen mot voldtekt må gis en tydelig og langsiktig politisk prioritering. Regjeringen må sørge for at det settes av tilstrekkelige ressurser slik at politifolk og justissektoren har nødvendig kapasitet og kompetanse til å kunne sikre en effektiv strafferettslig forfølgelse av voldtekt som holder en høy kvalitet.
- En generell endring av holdninger hvor alle er tydelig på hva en voldtekt er, og som utfordrer etablerte voldtektsmyter. En klargjøring av at sex uten samtykke er voldtekt plasserer skyld og skam hos overgriper, og bidrar til å svekke voldtektsmyter.
- Øke bemanningen på volds – overgrepsmottak samt øke kunnskapen blant de ansatte.
- Ansette flere psykologer og jurister på mottakssentrene.
- Øke informasjon om volds- og overgrepsmottaket, slik at de som har vært utsatt for voldtekt får den bistanden de har rett på.
- Ha et tett samarbeid med skole, elev, foresatte og skolehelsetjeneste vedrørende seksualitetsundervisning- og kursing.

Prinsipper for en mer human asylpolitikk

Forslagsstiller: Sentralt

Når internasjonale fluktkatastrofer rammer verden er det viktig at Norge har en politikk som sikrer at vi tar ansvar. Solidaritet med de som flykter må alltid stå sentralt i vår flyktningepolitikk. Vår flyktningpolitikk må være rettferdig og human, ikke bryte med internasjonale forpliktelser og gi dårligere vern av mennesker som er på flukt.

Ved inngangen til 2019 var 70,8 millioner mennesker i verden på flukt fra forfølgelse, vold og væpnet konflikt. For syvende år på rad stiger antall mennesker på flukt, samtidig som verdenssamfunnet svarer med strengere regler, stengte grenser og et stadig større gap mellom behov for nødhjelp og bevilgninger til nødhjelp. Over halvparten av verdens flyktninger er barn. Dette er barn som ikke får tilgang på trygghet, nok mat, helsehjelp eller utdanning. Der verdenssamfunnet burde tatt større ansvar når krisen øker i omfang, tar samfunnet i stedet mindre.

I en tid der stadig flere mennesker drives på flukt grunnet væpnet konflikt, vold og klimaendringer må sosialdemokratiets svar være mer solidaritet, mer inkludering, mer nestekjærlighet og mer varme. Når det internasjonale samfunnet tar mindre ansvar, må Norge, som et av verdens rikeste land, ta mer.

I dag gis det kun fem timers rettshjelp i en asylsak. Det er for lite tid til å sikre grunnleggende rettssikkerhet for den enkelte og utføre tilstrekkelig arbeid i saken. Norge må gå i front for å sikre at alle får grunnleggende rettssikkerheten og beskyttelsen de har rett og krav på. Samtidig er rettshjelpsbehovet i utlendingssaker stort. Asylsakene blir mer kompliserte, og krever derfor mer ressurser og grundigere gjennomgang for å kunne opprettholde rettshjelpen på dagens nivå. Retten til grunnleggende rettssikkerhet mener Arbeiderpartiet må stå sentralt i utlendingssaker, og vil derfor gi mer rettshjelp i utlendingssaker.

Barn på flukt er en spesielt sårbar gruppe, både om de er på flukt sammen med familie, men ikke minst om de er på flukt alene. I saker som omhandler barn skal hensynet til barnets beste veie tungt. Enslige mindreårige asylsøkere som kommer til Norge er som barn å regne. Likevel kan kommunene selv bestemme hvilken etat som skal ha ansvaret for enslige mindreårige, og hvordan de vil organisere og løse oppgavene. Arbeiderpartiet mener at disse skal følges opp av barnevernet for å best mulig ivareta barnas behov, og at et samarbeid med flyktningtjenesten i kommunen fortsatt vil være en viktig del av integreringsarbeidet i kommunen. Samtidig vet vi at stadig flere enslige mindreårige flyktninger i norske mottak sliter med søvnproblemer, skolevegring og sosial isolasjon. Flere forsvinner fra mottak, og flere sliter med selvskading og selvmordsforsøk. Dette er uholdbart. Derfor må vi si nei til mer midlertidighet, og ja til trygghet og forutsigbarhet for unge som kommer til Norge.

I 2016 ble rimelighetsvilkåret i internfluktvurderingen i asylsaker fjernet. Det vil si at personer som ikke kan returneres til hjemlandet fordi de vil være i fare der, nå kan returneres til en annen del av landet uten at man vurderer om dette er rimelig. Tidligere ville norske myndigheter vurdert om det i lys av individuelle forhold ved søkeren, som for eksempel helsesituasjonen eller om en mindreårig ikke hadde omsorgspersoner på internfluktstedet, og de humanitære forholdene i området ville være rimelig å henvise noen dit. Om svaret på det var nei, ville personen fått beskyttelse i Norge.

At rimelighetsvilkåret er fjernet går utover de mest sårbare asylsøkerne, som barnefamilier, enslige mindreårige, kvinner uten nettverk og syke. Dette er barn og voksne som ville fått beskyttelse før vilkåret ble fjernet, men som nå skal returneres til områder der det er usikkert om de vil klare seg. Når vilkåret ble fjernet understreket UNCHR til Justis- og beredskapsdepartementet at det er nødvendig med et rimelighetsvilkår for at internfluktvurderingen skal være i tråd med FNs flyktningkonvensjon. Alle land i EU, samt Canada, USA, Storbritannia og Australia krever at rimelighet vurderes ved internflukt. Norge er det eneste landet som, til tross for kritikk fra UNHCR, ikke anvender rimelighetsvilkåret når det skal vurderes om en

person kan returneres til internflukt. Dette bruddet på flyktningkonvensjonen har ført til at barn som flykter alene og som tidligere fikk flyktningstatus i Norge, i dag får avslag på asyl fordi de kan henvises til internflukt et annet sted i hjemlandet. Derfor bør rimelighetsvilkåret gjeninnføres.

Arbeiderpartiet mener at det å nekte mennesker muligheten til selv å forsørge seg, strider mot den allmenne rettsoppfatning i et land bygget på humanistiske verdier. Såkalt «ureturnerbare» er en sammensatt gruppe som har det til felles at de har levd i Norge over år, og at hjemreise ikke er et aktuelt alternativ i overskuelig fremtid. Gruppen er spesielt utsatt for utnytting i et svart arbeidsmarked. En oppmykning av dette regelverket vil ikke føre til økt strøm av flyktninger til Norge. Derfor bør «ureturnerbare» asylsøkere gis midlertidig arbeidstillatelse under opphold i Norge.

For å ivareta rettighetene til statsløse bør Norge innføre en definisjon av statsløshet i lovverket, en statsløshetsprosedyre og et eget oppholdsgrunnlag for statsløse. UNHCR konkluderte i 2015 med at norsk praksis overfor statsløse strider med FNs konvensjoner om statsløshet på flere områder. Regjeringa har ikke fulgt opp rapporten fra UNHCR, til tross for at Norge er tilsluttet FN-konvensjonen. Statsløse er rettighetsløse, og med mindre de får asl, har de ikke noe mulighet til å legalisere sin status i Norge. Det innebærer at de ikke kan jobbe, betale skatt eller ha rett på utdanning eller helsehjelp.

AUF i Nordland vil:

- Gjøre familiegjennforening for flyktninger enklere og rimeligere.
- Styrke ordningen med rettshjelpstiltak i utlendingssaker.
- At hensynet til barnets beste er det gjeldende prinsippet.
- At barnevernet skal ha omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere.
- At enslige mindreårige asylsøkere ikke gis midlertidig oppholdstillatelse.
- Gjeninnføre rimelighetsvilkåret for internflukt.
- At ureturnerbare flyktninger skal få midlertidig arbeidstillatelse så lenge de ikke kan returneres til sitt hjemland.

- Innføre definisjon av statsløshet, en statsløshetsprosedyre og eget oppholdsgrunnlag for statsløse.

Forslag 20

Olje og gass

Forslagsstiller: Sentralt

AUF vil bruke naturressursene våre til å skape industri, trygge arbeidsplasser og sikre fremtidens velferd. Over hele landet sikrer industrien gode jobber nært naturressursene. Det betyr store ringvirkninger i lokalsamfunn. Industrien gir store eksportinntekter som sikrer velferden og som blir enda viktigere etter som inntektene fra olje og gass blir mindre dominerende i norsk økonomi.

Industrien er en viktig del av klimaløsningen. Vi må utvikle ny lavutslippsteknologi, utnytte våre naturressurser og i større grad bruke råvarer på nytt til produksjon av nye materialer og produkter.

I nesten femti år har norsk olje- og gassnæring vært en av de viktigste driverne for industri- og teknologiutvikling i landet vårt. Kunnskapen som er drevet frem er uvurderlig når Norge nå skal omstille seg inn i nye næringer. Kunnskapen og kjennskapen vår til havbunnen gir Norge en stor mulighet til å skape ny vekst i årene som ligger foran oss.

Gjennom Paris-avtalen har Norge forpliktet seg til å bidra med klimakutt lokalt og internasjonalt. For at vi skal hindre over 1,5 graders global oppvarming er vi avhengig av en reduksjon i olje og gass produksjonen vår. Om vi lykkes med det avgjøres det neste tiåret.

I de neste årene skal forvaltningsplanen for Barentshavet. Norskehavet og Nordsjøen opp til revidering i Stortinget. Skal vi klare å nå klimamålene våre er vi avhengig til å si nei til åpning av nye områder for økt olje og gass produksjon. Derfor mener AUF at Barentshavet Nord ikke kan åpnes for ny olje- og gassproduksjon i den kommende forvaltningsplanen. Videre må iskantsonen oppdateres i tråd med den miljøfaglige anbefalingen om å inkludere hele området mellom fast is og åpent hav som en del av det særlig verdifulle og sårbare området. Det innebærer at man legger en isfrekvens på 0,5 % til grunn, som er det Havforskningsinstituttet og Norsk Polarinstitut anbefaler.

AUF ønsker å ta fordelene som petroleumsindustrien har hatt i en årrekke og gi til nye vekstnæringer. Det er nødvendig å få opp bærekraftige næringer som alternativ til petroleum som kan gi mange nye jobber. Derfor ønsker AUF at samfunnet skal ta risikoen ved utbygging og omstilling i næringslivet over en periode til de har fått bygget seg opp til å klare seg selv.

For å sikre en trygg og forutsigbar utfasing til det beste for de ansatte og næringen, mener AUF at tiden er moden for å avslutte tildelingen av nye konsesjoner. Ved å fortsette tildelingen av nye konsesjoner, legger man opp til petroleumsvirksomhet i mange tiår, noe som ikke vil være i tråd med ambisjonen om at Norge skal bli et fornybarsamfunn, og som utsetter den nødvendige omstillingen.

AUF i Nordland vil:

- Frede Barentshavet nord for olje- og gassproduksjon i forvaltningsplanen for Barentshavet og bruke forvaltningsplanen til å finne potensiale for fornybar næringsvirksomhet.
- Flytte grensen for iskantsonen sørover i tråd med miljøfaglige råd, og verne iskantsonen mot oljeboring
- Avskaffe leterefusjonsordningen, redusere friinntekten og opprette en liknende ordning for fornybar industrisatsning.
- Ha full stans av nye konsesjonstildelinger og ha en styrt avvikling av petroleumsindustrien med full avvikling i 2035.
- At det ikke skal gjøres nye lete- og prøveboringer
- Avskaffe TFO-ordningen (tildeling av forhåndsdefinerte områder)
- Fjerne regnskapsfordelene i petroleumsindustrien
- Øke CO2-avgiften til 750 kroner per tonn.
- Bruke trepartssamarbeidet til å skape et veikart for fremtiden for næringene tilknyttet olje- og gassindustrien.
- Ha et sysselsettingsprogram som skal styre kompetansen i oljenæringa over mot fornybare næringer

Forslag 21

Et krafttak for naturen

Forslagsstiller: Sentralt

Uerstattelig natur og biologisk mangfold forsvinner i et voldsomt tempo. Forskere regner med at arter blir utryddet mellom hundre og tusen ganger raskere enn det som er naturlig. Menneskelige inngrep i naturen har stor ødeleggende effekt på det biologiske mangfoldet, det forstyrrer økosystemet og setter naturen i ubalanse.

Gjennom internasjonale avtaler har vi tidligere forpliktet oss til å stanse tapet av naturmangfold fra 2020, mens Stortinget har gått inn for at 15 % av *tidligere* ødelagt natur skal restaureres innen 2025. Likevel ser vi i dag at vi har en regjering som ikke tar ansvar for vårt felles naturmangfold. Skal disse ambisiøse målene nås må vi handle raskt og kraftfullt. Derfor må miljøforvaltningen styrkes slik at politikk blir til handling.

Tap av biologisk mangfold kan få enorme konsekvenser og er en av de største utfordringene vi står overfor. Derfor mener AUF at målene må skjerpes ytterligere. Over 4000 arter står på den norske rødlista over trua arter, hvorav over 1000 er kritisk eller sterkt truet. I dag har vi bare tretten arter som har status som prioritert art. AUF mener at Norge bør ta et ansvar for å gjennomføre sine forpliktelser for å hindre ødeleggelsen av det biologiske mangfoldet, og mener derfor antall prioriterte arter må økes til rundt 400 innen 2025.

AUF i Nordland vil:

- Bevilge en milliard over statsbudsjettet for å sikre norsk naturmangfold.
- Målet om restaurering av ødelagt norsk natur økes til 20 % innen 2025
- Styrke kartleggingen av norsk natur og ferdigstille et økologisk grunnkart innen 2025
- Bevaring av myr og våtmark
- Øke antall prioriterte arter til ca. 400 innen 2025, samt øke antall utvalgte naturtyper til rundt 50
- Økt innsats mot fremmede arter
- Vern av mer sårbar natur
- Følge opp anbefalinger fra grønn skattekommisjon
- Øke støtten til internasjonalt miljøarbeid

Forslag 22

En skattepolitikk for vanlige folk og mindre forskjeller

Forslagsstiller: Sentralt

For arbeiderbevegelsen har alltid hensynet til vanlige mennesker trumfet interessene til de som har aller mest. Gjennom en sosialdemokratiet har man bygd opp et velferdssamfunn med ambisjon å gi ulike mennesker like muligheter til å lykkes. Vi har gjort mye, men ulikhetene som følger av sosiale og økonomiske forskjeller gir fortsatt store forsprang til de med mest. For å ta Norge i en ny retning vil Arbeiderpartiet legge om fra en blå skattepolitikk for de aller rikeste, til en rød skattepolitikk som minsker forskjellene og skaper muligheter for mennesker.

Tall fra SSB viser at formuesulikheten har økt de siste årene. Skal vi i fremtiden ha mulighet til å ta store velferdsløft som vil gi flere mennesker bedre muligheter er vi avhengig av å sikre skatteinntekter. I en tid hvor veksten i formuer er større enn lønnsveksten og at kapitalen i samfunnet samler seg på få hender må Arbeiderpartiet presentere en politikk som omfordeler.

En omlegging fra blå til rød skatt betyr at skattebyrden må økes for de med de største inntektene og formuene, mens skattebyrden reduseres for små og middels store inntekter. Derfor vil Arbeiderpartiet innføre en generasjonsskatt på arv og øke satsen på formuesskatten. På den andre siden ønsker vi at små og vanlige inntekter skal skattlegges lavere, slik at folk med lave inntekter får økt sin kjøpekraft. Da skaper vi en omfordelingspolitikk som skaper mindre forskjeller og større muligheter.

Flate avgifter er en usosial og urettferdig form for skattlegging som rammer de som har minst mest. Det er urettferdig at arveavgiften fjernes, formuesskatten reduseres, mens vanlige folk må betale mer i usosiale avgifter. Arbeiderpartiet vil at skattesystemet skal innrettes slik at de som eier mest skal bidra mest. Arbeiderpartiet ser med bekymring på regjeringens økte avgifter. Flate avgifter som ikke har en helse- eller miljøpolitisk begrunnelse må erstattes med progressiv skattlegging.

Arbeiderpartiet ser med økende bekymring på at forskjeller forsterkes gjennom generasjoner, at formue i større grad blir samlet på få hender og at man går bort fra prinsippet om å skatte etter evne. 67 av Norges 100 rikeste etter ligningsformue har primært arvet formuene sine. I dag eier den rikeste prosenten i samfunnet en fjerdedel av all formue, mens de øvrige 99% av oss deler på de resterende tre fjerdedelene. Over tid er veksten i verdien av kapital høyere enn veksten i verdien på

arbeid, og derfor er det behov for å bruke skattepolitikken til å redusere forskjellene. Derfor vil Arbeiderpartiet innføre en generasjonsskatt på arv.

Nye digitale inntektsmodeller og multinasjonale selskaper utfordrer skattegrunnlaget. I dag misbruker både multinasjonale selskaper og enkeltpersoner det internasjonale skattesystemet for å unngå å betale skatt. For Arbeiderpartiet er det en selvfølge at alle skal betale skatt. Derfor vil Arbeiderpartiet gå inn for enhetlig skattlegging av multinasjonale selskaper. Digitale selskaper som Facebook og Google fører inntektene sine ut av landet til hovedkontor i land med kunstig lave skattesatser. Det undergraver skattegrunnlaget i Norge og andre land. Derfor vil Arbeiderpartiet at selskaper med en digital inntektsmodell skal skattlegges i landet der tjenesten leveres.

Mange norske kommuner har et dårlig økonomisk handlingsrom til å kunne ta grep mot de mange utfordringene samfunnet står overfor både innen økende forskjeller, klimautfordringer og sentralisering. Arbeiderpartiet mener at kommuner som skal kunne ta initiativ og løse de problemene mennesker i norske kommuner har i sin hverdag må ha en god økonomi. Ett av verktøyene kommuner har til å øke sin egen inntekt er ved å justere eiendomsskatten. Da mener Arbeiderpartiet at handlingsevnen til kommunene må bli økt for å sikre velferdstjenester til alle, og at taket på eiendomsskatt må bli økt til 9 promille, og at man skal innføre en nasjonal eiendomsskatt, hvor inntektene tilfaller kommunen, og man har en minstesats og toppsats, hvor kommunen kan justere mellom disse.

Det har alltid vært et sosialdemokratisk prinsipp at de som tjener penger på naturressurser som tilhører fellesskapet skal måtte bidra til det fellesskapet som de får låne naturressursene av. Når man likevel ser at særordninger innenfor noen bransjer som vindkraft og fiskeoppdrett gjør at noen sitter med stor profitt uten å bidra tilbake til fellesskapet, så må man skape politikk som gjør til at også de bidrar. Derfor mener Arbeiderpartiet at man må innføre en grunnrenteskatt på fiskeoppdrett og naturressursskatt på vindkraft.

AUF i Nordland vil:

- Øke satsen på formuesskatten
- Innføre generasjonsskatt på arv, og legge til grunn et høyt bunnfradrag
- Redusere skattebyrden for lave og middels store inntekter
- Redusere flate avgifter som ikke har en helse- eller miljøpolitisk begrunnelse
- At selskaper med en digital inntektsmodell må skattlegges i landet der tjenesten leveres, og skattenivået på digitale tjenester må økes
- Innføre enhetlig skattlegging av multinasjonale selskaper
- Innføre grunnrenteskatt for fiskeoppdrett

- Innføre naturressursskatt på vindkraft
- Innføre eiendomsskatt på verk og bruk
- Øke makssatsen på eiendomsskatt til 9 promille
- Innføre en nasjonal eiendomsskatt

Forslag 23

Fraværsgrensa

Forslagsstiller: Sentralt

Fra skoleåret 2016/2017 har regjeringen hatt et treårig prøveprosjekt med en nasjonal fraværsgrense. Forsøket har vist at elever som tidligere hadde høyt fravær, nå har økt fravær. Med regjeringa sin fraværsgrense er det dermed flere elever som står i fare for å droppe ut av videregående opplæring. Fastleger har opplevd et rush av elever, som risikerer å stryke i et fag om de ikke får en legeattest. Dette virker mot sin hensikt. AUF mener vi må ha tillit til at læreren kan finne hensiktsmessige løsninger selv. Vi mener regjeringas fraværsgrense starter i feil ende og vi vil heller sette i gang tidlige tiltak som forhindrer fravær. AUF mener at det eksisterende lovverket for fravær må bli erstattet med et skolereglement hvor antall godkjente læringssituasjon og helhetsvurdering fra lærer skal ligge til grunn, og at dagens rigide fraværsgrense fjernes.

AUF vil:

- Fjerne den nasjonale fraværsgrensa
- Innføre et skolereglement hvor tilstrekkelig antall godkjente vurderingssituasjoner og en helhetsvurdering fra lærer skal ligge til grunn
- Gjennomføre forskningsprosjekter om fravær i skolen for å innhente mer kunnskap om hva som faktisk fungerer mot fravær
- Ha en nasjonal gjennomgang av lærerløse timer, slik at retningslinjene blir like over hele landet
- At elever skal kunne stryke timesfravær, og ikke bare dager
- Innføre politisk fravær i ungdomsskolen

Forslag 24

Arbeid til alle!

Forslagsstiller: Sentralt

Arbeid til alle har alltid vært jobb nummer en for arbeiderbevegelsen. Gjennom et trygt og rettferdig arbeidsliv kan mennesker forme sine egne liv. Vi ønsker å forme et samfunn der alle mennesker er like mye verdt og alle får muligheten til å bidra. Den norske modellen er avhengig av gjensidig høy tillit mellom mennesker og et godt samarbeid mellom partene i arbeidslivet. At mennesker har en jobb å gå til er viktig for velferdsstaten, for å forhindre økte forskjeller og for å fortsette å være et land med høy grad av tillit i befolkningen

Et trygt og godt arbeidsliv for alle

FrP og Høyre-regjeringen fører en politikk som svekker arbeidstakernes rettigheter. Konsekvensene av å svekke arbeidsmiljøloven og å svekke det organiserte arbeidslivet er et mindre trygt og seriøst arbeidsliv. Det organiserte arbeidslivet er en av de viktigste suksessfaktorene bak den norske modellen. For AUF og Arbeiderpartiet vil kampen om et seriøst arbeidsliv alltid løftes høyt.

AUF i Nordland vil:

- Definere i arbeidsmiljøloven hva et arbeidstaker - arbeidsgiver forhold er
- Innføre kollektiv søksmålsrett for å stanse ulovlig bruk av vikarer og midlertidige ansettelser
- Begrense statens adgang til midlertidige ansettelser gjennom en skjerping av Tjenestemannsloven
- Alle ansatte i bemanningsbyrå og vikarbyråer skal vikariere for en konkret ansatt ved innleie, og skal ikke ha lavere lønn enn den ansatte hen vikarierer for.
- Forbud mot innleie skal være hovedregelen, og innleie skal kun være tillatt der partene avtaler det
- Sikre at ansatte får lønn mellom oppdrag ved å forby nulltimerskontrakter og faste ansettelser uten garantilønn
- Tredoble fagforeningsfradraget
- Ansvar for å oppfylle dokumentasjonskravene for opprettelse av tariffavtale skal tilfalle arbeidsgiversiden
- Norge må reservere seg mot de nye kabotasjereglene som ligger i EUs mobilitetspakke del 3

- Hvis EUs nye arbeidsmarkedsbyrå (ELA) utfordrer Norges mulighet til å styre over egen arbeidslivspolitikkk skal Norge reservere seg mot deltakelse i samarbeidet

Alle unge fortjener jobb eller utdanning

Ung-data undersøkelsen viser at unge er mer bekymret for om de har en jobb å gå til i framtida. Jobber som forsvinner og usikkerhet rundt automatisering og robotisering bidrar til å forsterke denne frykten. Det er et politisk ansvar å sikre at unge har tro på at de i framtida vil ha en jobb å gå til, og at denne jobben er trygg.

Derfor vil vi:

- Innføre ungdomsgaranti opp til 35 år som sikrer at alle i aldersgruppen har rett på jobb eller utdanning innen tre måneder.
- Lovfeste retten til lære plass
- Innføre et lærlingebevis som gir like rettigheter som gir like muligheter som studentbevis.
- Rettigheter i arbeidslivet og den norske modellen innføres som pensum i skolen
- Innføre et eget NAV Ung

Et trygt sikkerhetsnett for de som faller utenfor

NAV er vårt viktigste verktøy for å hjelpe mennesker ut i jobb. Uavhengig av om du er langtidsledig, søker sosialhjelp eller er varig uføretrygdet skal NAV oppleves som et trygt sted å komme. AUF tror på tillit framfor ensidig fokus på måling og ønsker derfor å gjennomføre en tillitsreform i NAV-systemet, der man avskaffer mange av de kvantitative målene og erstatte det med en helhetlig tankegang rundt brukerne. AUF mener tett og individuell oppfølging gir større motivasjon for å komme ut i arbeid enn kutt i stønader uten faglige begr:

- Gjennomføre en tillitsreform i NAV-systemet
- Fjerne "målekortet" som styringsverktøy i NAV-systemet og redusere de kvantitative målemekanismene.
- NAV skal ikke benytte bemanningsbyråer og vikarbyråer til arbeidsrettede tiltak

Et arbeidsliv hvor alle får muligheten til å omstille seg

Arbeidslivet i Norge er et av de mest omstillingsdyktige i verden. I tiden fremover vil man stå overfor store utfordringer både ved grønn omstilling, teknologisk utvikling og robotisering. Men disse utfordringene gir også store muligheter for arbeidslivet og den norske økonomien. Uten en aktiv politikk vil arbeidsplasser, næringer og industri skape økt ledighet, økte forskjeller og skape skjev maktbalanse mellom arbeidstaker

og arbeidsgiver. Men med en aktiv politikk kan omstilling føre til flere jobber, mindre belastning på jobb og nye grønne arbeidsplasser. Men skal vi få til denne omstillingen trenger vi et samfunn som i større grad enn i dag er rigget for at arbeidstakere skal kunne omstille seg.

Derfor vil vi:

- Styrke Kompetanse Norge og utvide rammen for kompetansepluss
- Innføre kompetansepermisjon i arbeidslivet der staten dekker permisjon i bytte mot at arbeidstakere gjennomfører etter og videreutdanning
- Åpne for å ta utdanning samtidig som mottar offentlige kontantytelser av alle typer
- Opprette et teknisk beregningsutvalg for høyere utdanning som får i oppdrag å regulere antall arbeidsplasser etter arbeidslivets behov
- Gjøre det mulig å omstille fagbrev på fagskolen

Forslag 24

Tidlig innsats for alle barn

Forslagsstiller: Sentralt

Arbeiderpartiet vil ha en kunnskapsskole for alle barn og unge i hele landet. Barnehagen, skolen og SFO skal gi en god ramme for allsidig utvikling for alle barn. Så å si alle barn går i barnehage og på skole, men på fritiden er det store forskjeller mellom barn. Arbeiderpartiet ønsker å styrke og fornye skolefritidsordningen (SFO) for alle barn i hele landet.

Ifølge Meld. St. 6 (2019-2020) om tidlig innsats er det store variasjoner i SFO-tilbudet på tvers av kommuner og skoler. SFO har i dag heller ikke de samme kravene til kompetanse som skolen og barnehagen har. På landsbasis står 18% av elevene på 1. trinn utenfor SFO-tilbudet, og andelen øker for hvert trinn.

Arbeiderpartiet ønsker å styrke kvaliteten på SFO-ordningen og sørge for at ordningen inkluderer flere barn, slik at flere barn får leke og lære også utenfor skoletid. Arbeiderpartiet ønsker å gjennomføre en barnereform der SFO gjøres om til en aktivitetsskole (AKS) ved at det utarbeides en ny nasjonal rammeplan som erstatter dagens rammeplan for SFO.

En ny innsats overfor SFO/AKS bør også kombineres med andre sektorpolitiske mål. Derfor ønsker Arbeiderpartiet at aktivitetsskolen skal ha et gratis måltid og at aktivitetsskolen skal samarbeide med idretten, frivilligheten og kulturskolen for å gi barna en mangfoldig og opplevelsesrik hverdag.

Den nasjonale evalueringen av SFO viser at 30-40 % av foreldrene som tar barna ut av SFO, oppgir som grunn at tilbudet er for dyrt. Arbeiderpartiet mener at SFO/AKS skal være en del av det helhetlige tilbudet for barn. På sikt må derfor aktivitetsskolen bli gratis for alle på 1. til 4. trinn i alle kommuner.

Arbeiderpartiet mener at:

- Utvikle en nasjonal rammeplan for aktivitetsskole som erstatter dagens rammeplan for SFO
- Styrke kompetansen til de ansatte i SFO-ordningen
- Sørge for et gratis måltid i aktivitetsskolen i tråd med nasjonale kostholdsråd
- Gradvis innføre gratis deltidsplass i aktivitetsskole/SFO på 1.-4. trinn i alle kommuner
- At SFO/AKS skal samarbeide med idretten, frivilligheten og kulturskolen
- At SFO/AKS skal brukes som virkemiddel i integreringspolitikken og støtte oppunder barnas språkutvikling

Boligpolitikk for hele landet

Forslagsstiller: Sentralt

Retten til en god og trygg bolig er et basisbehov etter menneskerettighetene. Høye boligpriser, manglende boligbygging og nye innstramninger i vilkårene for boliglån gjør at veien til egen bolig blir stadig vanskeligere. Derfor ønsker Arbeiderpartiet å ta lederskap i boligpolitikken og sørge for en sosial boligpolitikk for hele Norge.

Boligmarkedet i Norge har hatt 27 år med prisvekst. Norske husholdningers gjeld har økt med 1500 milliarder kroner siden 2009. Ifølge SSB har den gjennomsnittlige boliggjelden til husholdningene økt med 42% bare fra 2012 til 2018. De høye boligprisene gjør det vanskelig for mange å komme inn på boligmarkedet, samtidig som den høye gjeldsveksten er en utfordring for bærekraften i norsk økonomi.

Høye boligpriser og innstramninger i egenkapitalkravet gjør at selv folk med fast jobb, inntekt og oppsparte midler henvises til leiemarkedet. Leiemarkedet er i dag dominert av private og profittstyrte aktører, majoriteten av utleiery er privatpersoner og mange er useriøse. Per i dag er bare 4 prosent av utleieboligene ikke-kommersielle og det mangler en profesjonell utleiesektor. Arbeiderpartiet mener at den profesjonelle og ikke-kommersielle utleiesektoren må utvides, og at rettighetene til leietakere må styrkes.

I Norge har vi i dag to boligsektorer. Kommunale boliger er forbeholdt de aller mest vanskeligstilte, mens mange eier sin egen bolig. I tillegg mener Arbeiderpartiet at det må utvikles en tredje boligsektor med flere veier til egen bolig. Leie-til-eie og etablererboliger senker terskelen for å komme inn på boligmarkedet, samtidig som boligkjøper må ta opp mindre lån. Arbeiderpartiet ønsker at leie-til-eie skal bli en viktigere del av boligpolitikken og at alle større kommuner skal ha leie-til-eie som del av sin boligsosiale politikk.

Gjennom særordninger i skattesystemet subsidieres boligeiere direkte med over 55 milliarder kroner i året, mens den offentlige ressursbruken for vanskeligstilte på boligmarkedet er rundt 7 milliarder. For å skape en boligpolitikk for vanlige folk og for hele Norge mener Arbeiderpartiet at de boligpolitiske virkemidlene må vris over mot de som er utenfor boligmarkedet, vanskeligstilte og bostedsløse. Derfor bør rentefradraget for boliglån reduseres og på sikt avvikles.

Arbeiderpartiet mener at:

- Sikre barnefamilier kontinuitet i boforhold i kommunale boliger gjennom for eksempel lengre eller evigvarende leiekontrakter
- At alle kommuner tar i bruk leie-til-eie-modellen som del av den sosiale boligpolitikken
- Innføre rett til leie-til-eie med finansiering gjennom Husbanken for vanskeligstilte på boligmarkedet

- Inngå forpliktende samarbeid mellom kommuner, stat og boligbyggelag med sikte på å ta i bruk leie-til-eie-modellen i flere utbyggingsprosjekter
- Åpne for at beboere i kommunale boliger skal kunne kjøpe boligen gjennom leie-til-eie eller lignende
- Utvide Husleietvistutvalget til alle fylker
- Bygge flere ikke-kommersielle utleieboliger
- Bygge flere utleieboliger med kommunal tilvisningsrett etter modell fra Oslo
- Utvide Husbankens utleieboligtilskudd til å dekke bygging av bolig til flere enn de som er vanskeligstilte
- At Husbanken skal samarbeide med boligbyggelagene om flere kombinerte prosjekter der utleieboliger for vanskeligstilte kombineres med ordinære utleieboliger
- Sette i gang forsøk og piloter med tredje boligsektor
- At kommuner skal kunne innføre eiendomsskatt på sekundærbolig
- Redusere og på sikt avvikle rentefradraget på boliglån